

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 05121

GRUZYE

Itzik Fefer

Permanent preservation of this book was made possible

by Susannah Juni

in honor of

Leye Robinson un Shmoyl Naydorf-breythartsike lerers

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

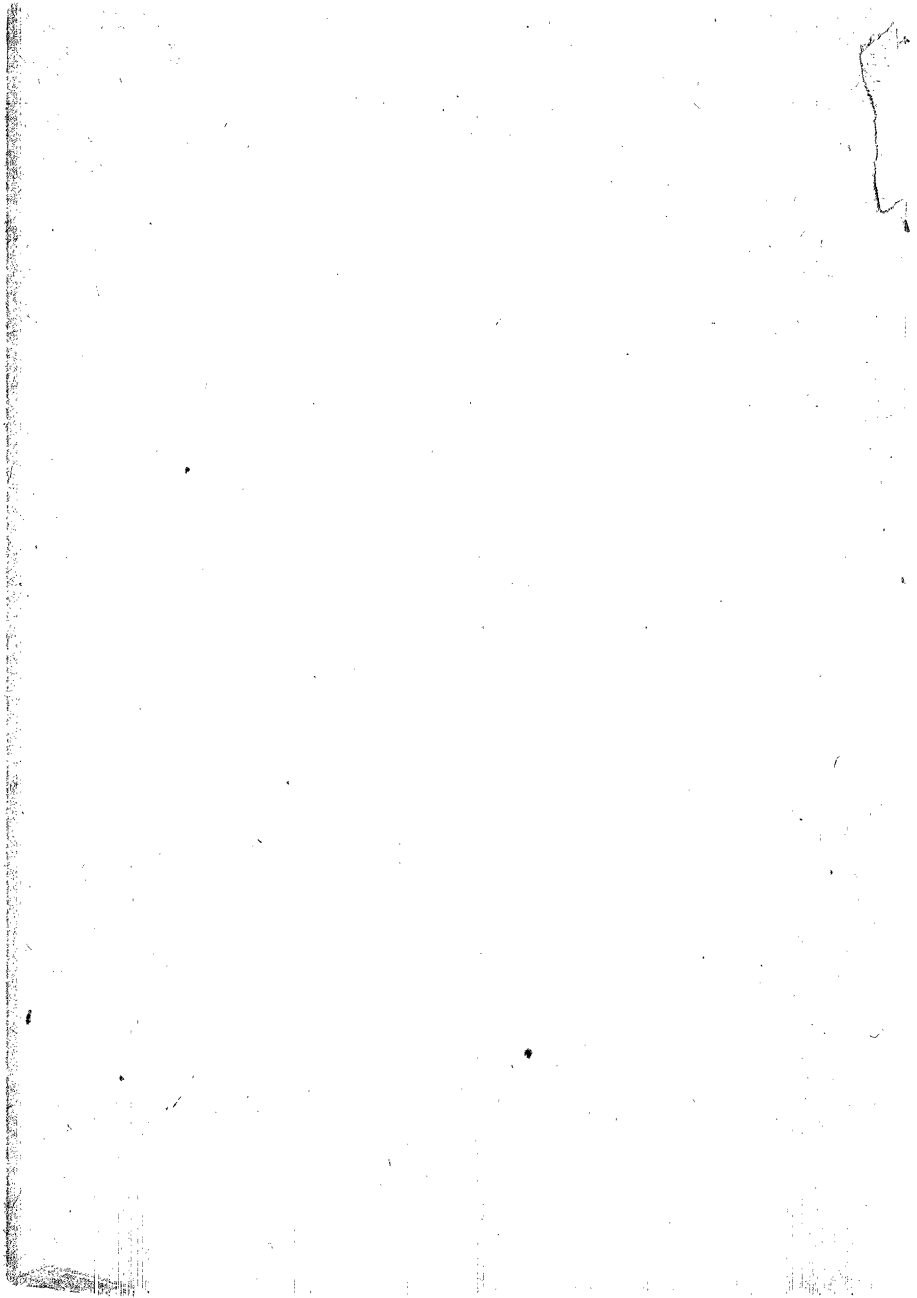
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

איציק פעפער

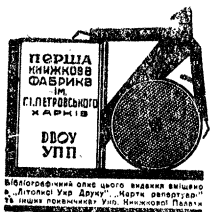
גרועיע

(פאָעמע)

ליטעראַטור און קונסט

1931

כאַרקאָוו

Укрголовліт № 43. Д. 14/І 1931.
Зам. № 3350. Тираж 3.000

הייסע בערג און קאלטע טאָלן,
גרוזיע!

גרוזיע!

שיינער קאנט!

סאַקליעס, ביימער און אַוילן

האט צעזייט דאָ

אין די טאָלן

א געניטע, פעסטע האנט!

ווער וועט איצט אין גרוזיע בלאַנדזען?
בערג...

און בערגעלעך...

מע קאן זיי...

ס'איז דער דרויסן קלאַר און ברייט,

ס'האט די זון מיט ווייכער בראָנזע

ווייטע שעטעכע פאַרשפרייט...

זון

און פעלז

און בערג

און טאָל און

שטענדיק הילכט

און שטענדיק רופט,

און ווי מיל'ן ווינטן מאָלן
די צעגליטע קלאָרע לופט.

סעדער ווייטע,
סעדער ברייטע,
בלויקייט הידעט
זון און רוים,
הויכע טאָפּאָלן צעזייטע
האבן וועג און טעג באזוימט...

קלינגט
דער ווינט
מיט העלע שווערדן,
לויפט דער ווינט
און מאָלט און מעקט,
און ווי יונגע שלאנקע פערדלעך
טופען טאָפּאָלן באם וועג...

אף די קעפ פון ווייסע כאַטעס,
ווי פּאַפּאַכעס, דעכער ליגן,
יונגע זין
און אלטע טאטעס
איבער טאָפּאָלן זיך וויגן;
איבער טאָפּאָלן צעהאַנגען
האט דער פלינט זיי אף א שטריק,
זיינען
יאָרן

זיך צעגאַנגען,
נאָך געשלעג
און נאָך געראנגל
הענגען זיי נאך

דאָרט

צעהאנגען

מיט אַ פּייזקייט
אינעם פּליק.

יאָרנלאַנג אין וויי געלעגן,
גרוזיע! גרוזיע!
בלוי און בערג...
אונטער זונען גרוי און שווער
האט געהוידעט זיך איר וויגל
אף דער פּליענדיקער ערד,
ווי א טרונע אין די בערג...

הויכע שנייען דרימלען, גלאנצן
אף די בארג-שפיצן סוף קאַנט,
און קינזשאַלן הוילען, טאנצן
אין א דראַענדיקער האנט;
זונען גלענדיקע, העלע
זיינען אָפּגעגאן מיט בלוט,
און אף דוירעסדיקע פעלזן
האבן וואַלקנדלעך גערוט.

... איז געגאן אזוי אַ באנג,
ביז דער סוינע, ווי אַ שלאנג,
האט די גרוזיע בארינגלט
מיט אַ דויערדיקער שלאַכט...

האבן

בליצן

זיך צעשפרונגען
אף די לייוונטן פון נאַכט...

זיינען טאָפּאָלן געפּלויגן
די צעהיצטע
פּערד אנטקעגן,
און א פּלאַקער האט פּאַרצויגן
אלע פּערג
און אלע וועגן ...

ווי די רעדער איבער בריקן
האבן שלאַכטן זיך געוויקלט,
ס'זיינען פּערג געווען די היים,
בייזע קראַען פּלעגן פּיקן
טויטע אויגן מיט געוויין ...

לאנגע ווינטערס,
לאנגע זומערס
האבן ווייבעלעך געוואַרט
און געגרייט זיך היים און צאַרט
און געקוקט אָף ווייטן באַרג ...

... זון
און פעלז
און פּלוי
און פּלומען ...
האבן פעלזן זיך פּאַרטראַכט:
— ווען די מענער וועלן קומען,
ווייסט דער טערעק און די נאַכט ...

טעג אנטלויפן,
טעג פּאַרשטייטע,
ס'איז אין גרוזיע ווידער שטיל;
לויפט דער טייך פון בערג פון ווייטע,

לויפט און דרייט א נייע שפיל...
נייע לידער אין די וויגן,
נייער זילבער אין די בערד,
אין די שטאלן רוען פערד;
דער,

וואס איז

אין טאָל

געלעגן —

בויט

די צוקונפט

אף די בערג!

רייך איז גרווע מיט ברייטקייט
און מיט קלאַרקייט און מיט זון.
נאָר די ווילדקייט די צעשפרייטע
מעסט און פרעסט און פרעסט מיט ווייטיק
דער בעטאָן און דער טשוהון...
נאר מיט שיינקייטן צעזייטע
איז זי רייכער נאָך פון רייך...
פלינקער,

אומרוקער

טייך

שלאָגט

פון בערג

מיט בייטשן שווערע,

ס'איז זיין וואַסער

הויך

און קלאַר —

רייסט דער טאנצנדיקער טערעק

זיינע ברעגן פאַר די האַר...
9

איבער

אלע

גרוזיעס

טייכן

שטיפט זיין קלינגענדיקע שטים,

דרייט זיך

טערעק,

בלישטשעט,

גלייך ווי

שפיגלען ברעכן זיך אין אים ...

בלינדע אייגעלעך פון שויבן

בלינדלעך, בלענדלעך נאך די נעכט,

שטערן קילע, ווייסע טרויבן

פאלן ריפּע אף דער ערד ...

טרויבן בליען,

ווינטן שאַלן,

לידער יאָנטעוודיקע

פאלן

אף די סאַקליעס,

אף די שטאַלן,

נאָר די ביימער שטייען שטום,

ווי גרוזינישע קינזשאַלן

הענגען צווייגן אומעטום ...

שטראָמען

יאָגן,

ווי טאַבונען,

איבער דורכזיכטיקער ברייט,

ס'האט א הויך מיט טויזנט זונען

איבער גרוזיע זיך צעשפרייט ...

סטאַם!

גענוג אף וועגן ברייטע ...

שטעל זיך אָפּ!

גענוג געשפּאנט!

... ס'איז א גרוזע דאָ א צווייטע!

גרוזע!

גרוזע!

גרויער קאנט!

ווער - זשע איז זי, אָט די גרוזיע?
 ווער - זשע זינען די קאָזבעקן?
 ניט קיין שטאָט און ניט קיין שטעטל,
 ניט קיין כוטערל אפילע...
 ס'איז אזוי א גרוילעך ווינקל,
 ס'איז אזוי אביסל עקל,
 וואָס די שטאָט האט אויסגעשפיגן
 אף די שטעטלעך אף די שטילע...
 ווער - זשע זינען זיי, די גרוזיעס?
 ווער - זשע זינען די קאָזבעקן?

ס'איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
 און א זעקסטע און א צענטע,
 ניט קיין סאקליעס און אַילן
 האט א פעסטע האַנט צעזייט דאָ,
 ניט די זון, די דאָרעם - זון,
 די קילע כאטקעלעך געברענט האט,
 ס'האט א שאַטן, ווי מיט דראַטן,
 קילע כאטקעלעך געפענטעט -
 האט דער שטורעם קאם בארירט זיי
 מיט די פּאָלעס, מיט די ברייטע...

ווארטן זיי ביו קאָל וועט רופן:
 — העק און פעק און זעק און שטעקנס,

נעמט און קומט פון אלע עקן,
נעמט און טראָגט און יאָגט פֿין דאנען!
פון די גרוזיעס און קאווקאזן,
פון די פֿיסקעס און קאזבעקן
רופן טייכן, רופן שאכטעס,
רופן קוימענס, רופן באנען,
רופן שטעט אייך און פאבריקן,
רופן צען ביראָ - בידושאנען!

וואָס געבליבן איז אין גרוזיע? —
ניט קיין טאָפּאָלן קיין שלאנקע,
ניט קיין טרוימערישע שיינקייט,
ניט קיין כאַלעם - קיפאריסן ...
קרומע קוימענדלעך א בינטל,
קרומע ביימלעך, שטומע, קראנקע,
זיבן כאטקעס, פינעף שטיבלעך,
צען פאַרשאַטענע זעמליאנקעס,
און א הימל, ווי אן אלטע,
ווי א לעכעריקע שיסל ...

ווער געבליבן איז אין גרוזיע?
פעסטע? יונגע? אלטע? קלוגע?
מ'איז געווען דאָרט, מ'האט געזעען,
מ'האט געוויגן און געמאַסטן,
ס'איז געווען די לעצטע ליאמע,
מ'האט באלייט די בעסטע יוגנט,
איז די יוגנט זיך צעלאָפן,
אי מיט וואָגנס, אי מיט צוגן,
ווער קיין קרים און ווער קיין טולע,
ווער קיין בירע, ווער קיין מאַסקווע ...

ווער געבליבן איז אין גרויזע
אונטער אירע פוילע דעכער?
גאָלדע פי מיט די נעקייזעס
און בענדיוושינקעס דרײַ אירע,
אלטע סעדעכעס א בינטל,
אנדערהאלבן אלטע בלעכערס,
קאָרטנשפילערס, צוויי-דרײַ היצעלס,
קאטערינשטיקעס און שפרעכערס,
און א לערערל, וואָס זוכט שוין
אין דער שטאָט א נײַע דירע...

ס'לויפן דאָ ניט אום קיין רײטערס,
ס'רוישט דאָ ניט דער אַלטער טערעק,
נאָר די כעוורע זײנען פעסטע
און די מיידלעך זײנען שלאַנקע.
זײנען אלע דאָ געוואַקסן,
איז געוואַקסן אויכעט בערע,
אַט דער בערע, וואָס אין וואַכן,
וואָס אין טעג אזוינע שווערע
האַט אף ווענט געשריבן לידער
און געזונגען אף די גאנקעס...

און געלעבט האָט ער פּאַוואַליע
אין דער פּאַרשטאָט פון שוואַרץ-טימע,
און געווינט דאָרט האָט רעגינע
די פארבראַנועטע גרוזינקע,
פלעגן ביידע אף די בערגלעך
לויבן נעכט און לויבן זומערס.
ס'איז אוועק די צײַט פון שפּרינגען
איבער גרויזעס וועגן קרומע,
אין שוואַרץ-טימע בא דער ארבעט
גייען אירע טעג די פלינקע...

איז אזוי געבליבן בערע
א בענדיוזשניק און א דיכטער,
דארע שקאפקע פלעג ער טרייבן
און דערביי א לידל מאכן,
און רעגינע איז געשטאנען
צווישן ארבעטער א מאכנע.
פון פאבריקל פלעג רעגינע
קומען, טרעפן אים ניט נישטער,
פלעגן ביידע זיך צעלויפן,
ווי ס'צעלויפן זיך די שליאכן...

און געלעבט האט איך דאָ זשאָרושיק,
אַט דער גאנעו דער קודל־אַטער,
וואָכן דריי נאָר אף דער פרייהייט
און דאָס גאנצע יאָר אין טורמע —
זשאָרושיק גאנעו מיט דער קוטשמע,
ווי "א לעץ פון א טעאטער".
קענען קען אים גאנצע גרוזיע,
יעדער קינד פון יעדער כאטע,
יעדער היצעל, יעדער שפרעכער,
יעדער הורקע, יעדער פורמאן...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
פון דער וויאַנענדיקער געגנט,
אף די פראָנטן, אף די שלאכטן,
קעגן נויט און קעגן נאקעט,
און אין גרוזיע הערט מען אָפט נאָך
וויילדע קוילעס אף די וועגן,
צווישן זשאָרושיקן מיט בערען
גייען גרויזאַמע געשלעגן,
גייען ביידע איבער גרוזיע
מיט לאמטערנס אף די באקן...

זינגען ווילט זיך און דערציילן
ניט פון דעם, וואָס איז פארשוונדן,
ניט פון דעם, וואָס איז אנטלאָפן,
ניט פון דעם, וואָס איז געפייגערט, —
ס'וילט זיך זינגען און דערציילן
פון אַקטיאבערישן יאָרהונדערט...
אפן קערפער פון מיין היימלאנד
גליען איינעכטיקע וונדן,
אף דער שיינקייט הענגען וואַלקנס,
ווי צעפליקטע שטיקער שטייגער...

איז אוועק די בעסטע יוגנט
אף די מוירעדיקע שלאכטן
אין די שטעט און אף די פעלדער,
קעגן נויט און קעגן נאקעט.
הערט מען קוימענס נייע הודען,
הערט מען שטעטלעך נייע לאכן
נאר אף לויטער - שיינע לייבער,
און אף יאַנטעוודיקע שליאכן
זיצן גרוזיעס און קאזבעקן
און קאווקאון ווי די מאַקעס...

ניט פון גרוזיעס און קאזבעקן
ווילט זיך זינגען און דערציילן,
נייע שטארקייט כ'ויל היינט לויפן,
נייע שיינקייט כ'ויל באווייזן.
יאָגט א קאַל פון אלע עקן:
— לאַמיר היילן! לאַמיר היילן!
וונד פון גרוזיעס און קאזבעקן;
— לאַמיר היילן! לאַמיר היילן!
אי מיט ווערטער, אי מיט פּוילדער,
אי מיט קאַרן, אי מיט אייזן...

ס'איז א גרוזיע דאָ א צווייטע
און א דריטע און א פערטע,
א קאווקאז און א קאזבעק
איז אין די שטעטלעך אויך פאראנען,
פריי דאָרט, ווייט דאָרט און פארשליידערט
פון די שליאכן, פון די באנען,
הינטער שטאָט און הינטער שטעטלעך,
ניט אין סעדער, ניט אין גערטנער
ליגן גרוזיעס און קאזבעקן
בא די שטעטלעך ווי קורגאנען...

ס'איז געווען אין טעג אין יענע נאָך,
 ווייטע צייכנס, בלייכע ברענען נאָך,
 ווייטע צייכנס, דינע רויכעלעך
 טל'ען נאָך אין גרוזיעס מויעכלעך...
 .. טעג אנטלאָפענע, טעג פארפאלענע,
 יענע טעג געדענקען אלע נאָך,
 געסלעך, געסעלעך, טייכלעך, שטיינדעלעך,
 יאָר דאָס ניינצנטע ווער געדענקט
 דען ניט?

... אז אין גרוזיע איז א כאסענע,
 טאנצן כעוורע אויסגעלאסענע,
 טאנצן ווייבער, טאנצן מיידעלעך,
 ווייטע טשיפיקעס, רויטע קליידעלעך,
 דרייט זיך גרוזיע, טאנצט א שיקערע
 אלע סאָנים אף צעפיקעניש...

אף א טישל א דרייפטיקן
 טרינקט מען שנאפס און ווישניאק זיסינקן,
 בראנפן, ביר און ווישניאק רויטינקן
 אף א טישטעך אף א קויטיקן...
 היל'ע, גרוזיע, קוואס ניט טייער איז,
 טאנצט א פריילעכט און טאנצט א פיייערדיקס!

גרינע אוגערקע, רויטע מאלינע,
איין, ס'א כאַסנדל, איין ס'א קאלעניו!!!
ס'האט דער ווישניאק הינט ניט צעגאַסן זיך.
ניט צעגאַסן זיך, ניט צערונען זיך,
בערע, בערעניו איז דאָס כאַסנדל,
און די קאלעניו איז רעגינעלע!

בלינדע קלעזמער, טענער שיקערע,
בראַנפן ביטערער, האַניק שיטערער,
פיש געפרעגלטע, גענדו געבראַטענע,
בולקעס וויסינקע, ברויט געראַטענער,
ברוינע סארווערנס, בעסטע סארווערנס,
קאטערינשטיקעס, קאַרטנווארפערנס,
זיינען אלע דאָ, אלע-אלע דאָ
רויטע, שיקערע און פארפאליעטע,
ווייסע העמדעלעך, שווארצע פלידערלעך,
קוילעס שווענקען זיך, פליעסקען לידעלעך.

— היי, גרוזינקעס, וואָס-זשע זינגט איר ניט?
— היי, גרוזינער, וואָס-זשע טרינקט איר ניט?
איז קיין וויין ניטאָ? איז קיין ביר ניטאָ?
ס'איז רעגינעלע א גוירנטע!..
— נו, א מאן, א באַכער האָט זי שוין!

— Эх, ты яблочко, куда котишься?

בערע שיקער איז, בערע דרייט זיך שוין!
— איין, א כאַסנדל, איין, א פלייצעלע!
מאמע בערעלעס זיצט אן אלטינקע,
אזא געלינקע, אזא קאלטינקע.
מאמע בערעלעס זיט אין ווינקעלע,

ציען וועט זי נאָך ווינציק, ווינציק שוין,
עפּשער וואָכעלעך, עפּשער טעגעלעך,
מ'האַט געבראכט זי אף א וועגעלע...

אלע טאנצן, אלע דרייען זיך,
אלע שפּרינגען, אלע פרייען זיך,
נאָר רעגינע זיצט און פרייט זיך ניט.
שנאפּס און ווישניאק, ווינען רייצן ניט.
גאָדע פּי, דער קאלעס מאמעניו,
ניט געקומען איז אפן ליאמעלע...
אוי, די מאמע ניט געקומען איז,
מיט נעקיוועלעך זי פארנומען איז;
ניט געקומען איז אויך איר טאטעניו,
אוי, א מאמעניו, אוי, א טאטעניו!
ניט געפאָלגט האט זיי, ניט געהערט האט זיי
זייער איינציקע, זייער טעכטערל,
ניט געוואָלט האט זי זיין א זינעלע,
גייען שיקערן מיט די קוינימלעך...

הוֹלִיע, גרוֹויע! הוֹלִיע, נאקעטע!
ביז ס'וועט קומען דאָס היידאמאקעלע...

אף די ביימער פון שוואַרץ-טימע הענגען ארבעטער צעהאנגען,
מיט די פיס צום בוים געבונדן, מיט אראָפּגעלאָזטע קעפּ;
ניט קיין הייזער, ניט קיין שטיבלעך — טרונעס גרויסע, רייען לאנגע,
ניט קיין פענצטער — שוואַרצע רעמלעך האבן שטיבלעך
באקלעפט.

ניט קיין סנאָפּעס ווייץ און קאַרן — מייסיים פירט מען אָף די
וואָגנס,
אף די גאסן הענגען וואָלקנס, אף זאוואָדלעך הענגט אַ שלאָס,

און אמאל נאָר טוט א ציטער ווייטער שאַטן אף די ראָגן,
שוואַרצן שוידער אף די גאסן טוט א ריס א שארפער שאַט.

שווערדן שטעקן אין די בייכער, שטריק פארדרייטע אף די
גאַרגלעך.

ווער האט אָט די קעפּ צענעריקט, ווער האט זיי אהער
פארשלעפט?

אף די ביידעמער די הויכע כריפען קינדערלעך דערוואָרגן,
איבער גאסן פון שוואַרץ-טימע שלעפט מען מיידלעך פאר די
צעפ... צעפ...

אין דער שטאָט דאָרט נאָכן בריקעלע
הוליען, ווידעווען די דעניקינצעס...

פון דער שטאָט דאָרט טראָגן קוילעס זיך,
דאָרטן האַרגעט מען, דאָרט קוילעט מען.
און אין גרוזיע איז קיין נאכט ניטאָ?
און אין גרוזיע איז קיין מאכט ניטאָ?
אזא נאקעטע, אזא פראַסטינקע,
הוליע, גרוזיע, ניט געלאָזט האסטו
מיט די שטעקעלעך, מיט די דעמבעלעך,
מיט די בולעוועס, מיט די סטענדערלעך,
מיט די ביקסעלעך, פוליעמיאַטעלעך,
מיט די יינגעלעך, די געראַטענע...
גרוזיע קויטיקע, גרוזיע פראַסטינקע,
מיט די בערגעלעך ניט געלאָזט האסטו
די דעניקינצעס זאָלן זיין אָט-דאָ,
זאָלן קוילען און זאָלן פייניקן...

הוליע, גרוזיע! הוליע, שיקערע,
אַלע סאָנים אף צעפיקעניש!

טאנצט אָן קליידעלעך, טאנצט אָן שיכעלעך,
בערע זינגען וועט זינע סטיכעלעך.
מיידן, מיידעלעך, מיידן, ווייבעלעך,
ליפן — וויימפעלעך, אויגן — קארשעלעך ...
— בערע, בערעניו, אונדזער שרייבערל,
אונדזער לעץ און אונדזער מארשעלעך,
זינג א לידעלע! טייער זינגעלע,
א לעזגינקעלע, א לעזגינקעלע!

איז אַוועק א טאנץ, א טענצעלע,
בלישמשען, ציטערן די פענצטערלעך,
פאַרלעך פליען, פאַרלעך פרעטן זיך,
אז די לאַמפּן פינטלען, לעשן זיך,
שפרינגען קישנס אפן העסע — בעט,
טאנצט דער ווישניאַק אין די פלעשעלעך,
פליעסקען אויגן, פליעסקען פיסעלעך,
טאנצן פילעך אף די שיסעלעך ...

אין א טאנץ האָבן צעשאַטן זיך
בערד און פייעס און קאַפּאַטקעלעך,
קאַפּטלעך טוליענע, קליידלעך ציצענע
פליען, טראָגן זיך פלינק און בליצנדיק;
טרישמשען דילן, ווי די מאַצעלעך,
שרייט דאָס פידעלע, סטרונעס פלאַצן אוש,
און דער פויקער מיטן הויקערל
פויקט אין פויק אריין ...

פאַרלעך פליען, פאַרלעך שריטלעך זיך.
בעקלעך רויטינקע, בעקלעך בלאַסינקע,
ווערטער, קוילעס מידע שייטן זיך:
— נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!

— נו, א ליאמעלע! נו, א יאָנטעוו היינט!
— מיט די פיסעלעך ניט פארפלאַנטערט זיך!
— ניט פארבייט זיך דאָרט מיט די מיידעלעך,
מיט די שוויגערס און מיט די איידעמלעך...

גאַרגלען הייסע, העלדזער שטיקן זיך,
מידקייט שטראָמט אין פיס אין שיקערע,
אף די בענקלעך פאלן אלע שוין.
מידע ווייבלעך, בלאסע כאַלעשן...
ווערן פענימער בלאס און בלאסער נאָך:
„נו, א כאסענע, פו, א כאסענע!“
און סע שרייען אלע מידע שוין:
— היי, א לידעלע און א יידיש נאָר!

קרעכצט דאָס פייקעלע, קרעכצט דאָס פידעלע:
— בערע, בערעלע, זינג א לידעלע...

אפן טיש ארוף איז בערע
מיט די שטיוול מיט די שווערע,
מיטן שניפסל אף דער זייט,
אין א העמדל הוילע זייד...

שטייט הער כאָסן אפן טישטעך
און דעם שווייס פון שטערן ווישט ער.
מיטן לינקן אייגל ווינקט ער
און דעם ווייסן טראָפן שלינגט ער.
שטייט אזוי דער שיינער כאָסן.
פלוצלינג טוט א ליד א גאָס זיך:

„פונעם בוידעם שיט זיך קאָרן,
זשאָרושיק איז א ראָוו געוואָרן —
פוצער, פּוץ מיר אָפּ די שיד!“

שרייט דער אוילעם: — „לעשט די ליכט!
בערע שטייט און הערט ניט קיינעם
און סע גייט די ליד די שיינע:

„זשאָרושיק גאנעו זיצט אין טפיסע,
האט ער קעסט אזוינע זיסע,
פוצער, פון מיר אָפּ די שיד!“

שרייט דער אוילעם: „גיכער, גיך!
לעשט די ליכט, באהאלט די בעכערס“.
בערע שרייט און היילט נאָך העכער:

„יידן, יידן, האט ראכמאַנעס,
שיקט אין דאָפּר שאַלעכמאַנעס!“

פּלוצלינג: טראַך און טראַך און טראַך, טראַך, טראַך...
פאלן שויבן אפן שליאך,
ווערן לאַמפן טויט און שוואַרץ,
פלאצט דאָס טירל, ווי א האַרץ...

זיינען זיי געקומען, דעניקינצעס די דריי,
מיט בולעוועס מיט דעמבענע, מיט מעסערס און מיט שווערדלעך,
זיינען זיי געקומען מיט ווילדן פּינפּערני,
מיט אייגעלעך מיט שיקערע און טאנצנדיקע בערדלעך.
שיקערע און קלעפּיקע און שוואַרצע, ווי די נאכט,
זיינען זיי אריין אין היילכעדיקן צימער,
האבן זיי א גרוס א פריילעכן געבראכט
פון מייסיים ניט פארקילטע נאָך אין בלוטיקער שוואַרץ-טימע.

צעקלינגען זיך די פלעשער און סע פלאקערט א געשלעג,
און בערע מיט א מעסער איז מיט אלע אינדערמיטן,

ס'האבן זיך די ווייבער מיט די טישטעכער פארדעקט,
גרעזעלעך און טעלערלעך פון טישטעכער זיך שיטן ...

א ליארעם און א קוויטש, א ראש, א שיסערין,
און קעלעכלעך צעדונערטע די ווענט די וויסע טעסען ;
האבן זיך דערשראָקן דעניקינצעס די דרין,
זיי האבן אין די יונגען פון גרוזיע שוין פארגעסן ...

געמישט האט זיך דער בראָנפן מיט בלוט אינעם געשריי,
געפאָכעט האָבן ברעטלעך, געפלוּיגן זיינען ציגל,
דורך פענצטערלעך צעלעכערטע אנטלאָפן זיינען צוויי,
דער דריטער איז געלעגן באַם שוועל און האט געשוויגן ...

און נאָכדעם, ווען א לאָמפ האט זיך צעפינקלט אין דער נאכט
און אוילעם האָט דערזעען מיט פאָכעדן באלאָדן :
דאָס שאַכנדל דער שיקער האט די אייגעלעך פארמאכט,
דאָס קעפעלע דעם שאַכנס האט אין ווישניאַק זיך געבאָדן ...

און ווייטער אין א ווינקל, אין א פינצטערס אונטער טיש
איז געלעגן א געקארטשעטע, א קאלטע בערעס מאמע.
דער אוילעם איז געשטאנען אין דער פינצטערניש צעמישט.
אזוי האט זיך פארענדיקט אין דער גרוזיע א ליאמע.

אָוועק איז

.....

.....

.....

.....

איבער פעלדער, איבער גאסן קויקלען זיך די פלינקע יאָרן,
 אין די בלויע, גרויע אויגן בלייבט א צייכן, בלייבט א שטריך,
 בלייבט א ליד אין הייסע הערצער, רוט א פריילינג אין זיקאָרן;
 יאָרן פלינקע, ליבע יאָרן, וואַרט נאָר! פליט ניט אזוי גיך!

איבער גאָסן, איבער געסלעך וואַרטן נאָך אזויפיל שטיינער,
 יעדער שטיין דאָ אף די פלעצער, יעדער שטיינדל רופט און מאַנט,
 ס'זיינען טעג אזוינע קורצע, ס'זיינען טעג אזוינע קליינע,
 יעדער פינגער, יעדער מוסקול דאַרף אצינד אזויפיל טאָן.

שפרינגען טעג איבער די צווייגן, טראָגן זיך ווי סטאַיעס פויגלען,
 יעדער האַרץ און יעדער פאַנגים ווערט פאַרוואָטן מיט א פליכט,
 ציטערט, פלאַטערט יעדער מוסקול, פינקלען מאַנענדיקע אויגן,
 בעטן ביימער, היילכן שטיינער: יאָרן, פליט ניט אזוי גיך!

ניט געפאַלגט האבן די יאָרן, ניט די אויגן, ניט די ביימער,
 ניט די קעפּ, די צעפּ, וואס שרייען: מישט ניט, מישט אונדז ניט
 מיט שניי.

... אייז פון אוראַלט, אייז פון צייטן איז געפאלן פון די רוימען
 און געבראַכן זיך, געשמאַלצן אינעם וויכער מיט געשריי...

ניט געפאַלגט האבן די יאָרן און געטראָגן זיך נאָך שנעלער,
 טאָלן פוסטע, ווייטע אינדולען הוליען, דרייען זיך אין צווייט,

און די גאסן ווערן יינגער און די אויגן ווערן העלער ;
יאָרן פלינקע, ליבע יאָרן, שנעלער, שנעלער פליט !

דורך די גאסן, דורך די געסלעך, טראָגן זיך די הייסע יאָרן,
שניידן זיי מיט שאַרפע שווערדן דרויב און ווילד - גראָז פון
דער ערד ;

ס'האבן יאָרן ניט פאַרלאָזט זי, ס'האבן וויכערס ניט פאַרלאָרן :
אונטער דעכעלעך פון דרימל ליגט די גרוזיע אף בערג ...

קויקלען זיך די פלינקע יאָרן, מ'האט שוין לאנג אָט דאָ פאַרגעסן
גרוזיעס כאַסענעס און ליאַמעס, די דעניקינצעס די דריי,
ס'לויפט די יוגנט פון דער גרוזיע ; קילער, שטילער ווערט אין
געטל ;
בערע זינגט נאָך אין דער גרוזיע, קלינגען זייער דאָ אַפּסני ...

... די מעל האט זיך צעשאַטן,
די זיפ האט זיך צעריסן,
אז אין שטעטל טוט זיך עפעס,
דאַרף די גרוזיע
וויסן ...

ווייל זי וויסן, הוילע גרוזיע, טראָגן גרוסן זיך פאַרשייטע,
נייע ווינטן פון שוואַרץ - טימע פליען, טראָגן זיך אַהער, —
מ'האט די אלטע שטאָט געוואַשן, מ'האט די אלטע שטאָט
באנייט דאָרט
קוקט די גרוזיע דורך די שויבן, הערט די גרוזיע פון די בערג :

קוילעס דרייען זיך ווי רינגען,
ערגעץ שרייט מען, ערגעץ זינגט מען ...
— וואס איז פאַר אַ היץ אזאָ ?
טישע! טישע! טישע, שאָ !

ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,
 ס'פאָרן ארבעטער ארויס,
 פון דער גרוזיע דער בלאַטיקער
 פאָרט מען אין דער שטאָט אריין...
 די בורזשויעלעך פאָרטריבן,
 זיינען דירעלעך געבליבן,
 זיינען צימערלעך פאָראנען,
 מיט פאָטעלן, מיט דיוואַנען...
 ס'איז דער יאָנטעוו זייער גרויס,
 ס'פאָרן ארבעטער ארויס!

הערט, גרוזינער, זעט נאָר, הערט,
 וואס סע טוט זיך אף די בערג! —
 ווער געווינט האט אין א קעלער,
 אין א ווינקל, אין א לאַך,
 טרייבט די וואַגנס שנעלער, שנעלער!
 און אַראָפּ פון זיך דעם יאָך!
 טראגן שקאַפעס, ווי די רוכעס,
 שמאטעס, טישן, שאפעס, בענק;
 פאָכען ווייבער מיט די טיכלעך:
 — „אונדזער גרוזיע געדענקט!

איז ארומגעגאנגען בערע איבער געסעלעך פון גרוזיע,
 מיט רעגינען זיך צעווערטלט און מיט זיך אליין צעקריגט,
 וויל געזאָגט האט אים רעגינע, פאָרן וויל זי, פאָרן מוז זי,
 ווינען וויל זי דאָרט, ווו אלע, דאָרטן... מוז זי... לעס דער בריק.

וואס זשע זאָל ער איצטער זאָגן? ס'איז ניטאָ פון וואס
 צו ריידן;
 זאָגט ער עפעס, שטייט רעגינע און זי דרייט זיך און זי
 לאַכט, —

מיט זיין גרוזיע וויל זיך בערע... וויל זיך בערע ניט
צעשיידן;
איז נאך וואס-זשע האט רעגינע גרוסן שווארצע אים
געבראכט ?

זאל זי שווינגן, זאל זי ריידן, ס'וויסט זעט ער ניט פארן.
וואס מיר אלע? ווער מיר אלע? ס'איז באשלאסן און אן עק...
דא, אין געטלעך פון גרוזיע, האט זיין מאמע אים געבארן;
דא, אף בערגלעך פון גרוזיע, זיינען יארעלעך אוועק.

פאר רעגינען, פאר די ווערטלעך האט געפרעסע א קאלטער ווייטיק,
פון די ביימער איז געפאלן געלער, וויאנענדיקער צוויט,
האט אים באנג געטאן די יוגנט די צעווייטע, די צעווייטע —
איז ארויסגעגאנגען בערע און געזופט אן אלטע ליד:

אף די בערג און אף די שטיינער,
פליען טויבן פארן,
עס איז נאך ניט געווען קיין גוטס,
אוועק די יונגע יארן...

נאך האראמע קאמעניאמע
הארובי ליעטאלע,
יעטששא דאברי נע בולא,
ליעטא אוביזשאלע...

בלאנקעט ער אזוי ארום דא איבער גרוזיע ווי א שטאטן,
בלאנקעט ער ארום און זעט דא, ווי מע ציט, מע שמידט
א בריק...

ווי א בליק, וואס האט פארשטאכן זיינע שפיצן אין די
בלאטעס,

זעשט זיך בערע און ער טוקט זיך, און סע קיט זיין הייסער
בליק...

וויפל שאַ האט ער געבלאָנקעט? וויפל שאַ איז ער געגאנגען?
וואס פאַר טונקלע געדאַנקען האבן אים אצינד געמישט?
אין שוואַרץ-טימע זיצט רעגינע בא א שמאַלן טיש א לאנגן...
וואס-זשע טוט זי איצט, רעגינע? וואס-זשע טוט זי בא דעם טיש?

ווען רעגינע איז געשטאנען באַ דער אַרבעט בא דער שווערער
און געפרעסט א שוואַרצן מאַנטל אַזאַ גרויסן צו די פרעסט,
האט לעם פענצטער פון פאַבריקל שטיל ארומגעשלעפט זיך בערע
און געזעען דורך די שויבן, ווי רעגינע שטייט און פרעסט...

לעם רעגינען שטייען מיידלעך מיט די רויכעדיקע פרעסלעך,
ליפן פרעסלעך, ווי די דולע, פלען פונקען מיט א פרייד;
האט דערקענט די מיידלעך בערע: יאַ! פון דאָרט, פון גרויסע
געסלעך!

אלע קאן ער, אלע ווייסט ער און געדענקט פון קליינערהייט.

בערע שטייט און קוקט אין פענצטער, שטייט און קוקט און זעט,
ווי דאָרטן

זיצן זיי, מיט וועמען בערע האט געשטיפט אַמאָל אין זאַמד;
דרייט זיך בערע באַ די פענצטער און געפינט פאַר זיך קיין

אַרט ניט.

גייען? זאָגן? נאָר די סטעזשקע האט א גרויסע שויב
פאַרצאמט...

שויבן הויכע, שויבן ברייטע. נאָר ווי קומען זיי אַהערצו?
ס'איז געווען אַט דאָ א שטיבל אַזאַ טונקלס, ווי א שטייג,
קלאַפן איצטעה די מאַשינען הייס און האַסטיק, ווי די הערצער,
און די פרעסלעך פלען גיכער, ווי די פויגלען פונעם צווייג.

דאַכט זיך אים - מע שטעפט אָן פאָדעם; דאַכט זיך, אז מע ניט
אָן נאָדלען,

און די מאַנטלען ווערן פאַרטיק אזוי גיך און אזוי שיין,

זיצן וואָגיק די מאַשינעס, אזוי ברייט און אזוי מאַדנע,
און זיי רוישן, און זיי היילכן, און זיי דרייען זיך אליין.

און די ברוינינקע גרוזינקעס באַ מאַשינדעלעך זיי זיצן,
אויגן גרויסע, לאַקן לאַנגע, ניט מע אַרבעט, נאָר מע שוועבט;
א מאַשינע שטעפט די אַרבל, פליען אַרבל ווי די בליצן,
א מאַשינע שניידט די קעלנער, א מאַשינע ניט די קנעפּ.

לויפן רעדער ווי די כאַיעס, שטיפן רעדעלעך ווי קינדער;
פון מאַשינעס קאפעט בוימל, ווי סע קאפען טראַפנס שווייס,
האבן מיידלעך די מאַשינעס נאָך א דריי געטאָן געשווינדער
און א לידעלע פאַרצויגן אזא פריילעכס, אזא הייס:

אין דער גרוזיע זופט מען זייער,
טרינקט מען זייער שנאַפס און ביר;
דריי-זשע, דריי-זשע זיך קאַנווייער,
דריי זיך, דריי זיך אַן א שיר...
טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ אַן א שיר...
אַן א שיר...

ס'איז א בלאַט בא אונדז פאַראנען,
שרייבט מען דאָרטן זייער שיין,
ווער סע שיקערט—קריך פונדאנען,
ווער סע גאַנוועט—זאָל זיך גיין!..
טראַ-ליאַ-ליאַ-ליאַ זאָל זיך גיין...
זאָל זיך גיין...

ווער סע איז א ליידיקגייער,
ווער ס'איז א ביראָקראַט—
כאַפט אים אונטער דער קאַנווייער
אפן צימבל אינעם בלאַט...

טראַ - לײַא - לײַא - לײַא - אינעם בלאַט ...
אינעם בלאַט ...

סיגייט שוין אופעט די לעוואָנע,
סיגייען אויס די זיבן שאַ,
Встань проклятем заклеяменным,
לאַמיר סאַרן אין קינאַ ...
אין קינאַ ...
אין קינאַ ...

און ווען בערע האט געבלאָנקעט בא די פענצטער א געפּלעסטער,
האט רעגינע בא דער אַרבעט אזוי קינדעריש געברענט ;
פלעגן בויגן זיך די מוסקולן, פּלעגן גיסן זיך די קרעפטן
פון די זינגענדיקע לײַבער, פון די זומערדיקע הענט.

האבן כאַווערטעס דערזעען, ווי רעגינע האט פאַרקלערט זיך
און דאס פרעטל איז געגאנגען אזוי אומעטיק און שווער,
פון די גאַסן די שוואַרץ - טימער האט א רעדער - רויש
געהערט זיך,
א געוויין פון קאַטערינקעס אף די ווייטע גרויע בערג ...

בא רעגינען פאר די אויגן איז אוועק א טאנק א ווילדער,
ס'האט די קינדהייט אין דער גרוזיע פאַר רעגינען זיך
צעיאַגט.
פאַטשן טעג מיט דאָרשט און הונגער ... ס'איז אזוי געווארן
קיל דאָ,
און זי הערט אָט דאָ נאך, דאַכט זיך, ווי די מאמע אירע
קלאַגט.

און זי זעט נאָך, דאַכט זיך, איצטער, ווי איר טאַטע איז
געקומען
מיט דער גרינער קאַטערינקע, מיטן רויטן פאַפּוגי,

ווי דער טאטע איז געקומען פון דער ראשיקער שווארץ - טימע
שיקער ... נישטער שלאגט דער טאטע ... שלאגט די מאמע
סניויסיס.

און די מאמע אירע, גאלדע, גאלדע פי, וואס פונעם הייל,
האט געריטשעט, האט געקוויטשעט און געקושט זיך מיט
די געסט ...

.....
עפעס ווערן לידער שטילער, קילער ווערט אין האנט דאס
אין
שטייט רעגינע א פארקילטע בא דעם לאנגן טיש און
פרעסט ...

ווידער פלאנטעט זיך דער טאטע, ווידער פלאנטעט זיך
די מאמע,
ס'איז אזוי ניט לאנג געווען דא, איר זיקארן איז נאך
פריש ...
זי געדענקט נאך, זי דערמאנט זיך, ס'איז געווען אמאל
א ליאמע,
האט איר מאמעניו געדרייט זיך הויל און שיקער אפן טיש ...

ס'איז געווען אמאל, אמאל נאך ... יוגנט גרויע און
פארסאמטע,
ס'האט די מאמע איר געהייסן גייען שלאפן מיט א גאסט,
ניט געוואלט האט זי, רעגינע ... האט איר טאטע א
צעפלאמטער
ס'רויטע קליידעלע פאריסן און גענעריקט מיטן פאס ...

ס'האט א גאסט געכאפט רעגינען און פארשלאסן אין א
צימער
און געקושט זי דול און שיקער און געוואלט נאך קושן
מער ...

א געשריי האט זי געגעבן מיט א פרעמדער, ווילדער
שטימע,
האק די שויבן, קנאק אין פענצטער און אנטלאָפן פון די
בערג.

ווען רעגינע איז געשטאנען אין מאַכשאַוועסן פארגראָבן,
האט א פור פון באַן געשלעפט זיך צו דער שניידערשער
פאבריק,

אף א בוים זיינען געזעסן קאַלטע, כליפענדיקע ראָפן,
און דער הימל האט א וואַלקנדל געהוידעט ווי א וויג...

שווינדלען רעדער, שווינגן רעדער, פלוצים הערט א ראַש
רעגינע

און זי זעט פון אלע צעכן אוילעם שטופט זיך, אוילעם לייפט,
מ'האט געבראכט פון שטעט מאַשינעס, ליגן איצטער די
מאַשינעס
אין די קאסטנס נאָך באהאלטן אף די קלעצער אינעם הויף.

שלעפן קאסטנס פון די וואַגנס מיידלעך יונגע, קעפלעך
הוילע,

שלעפט די קאסטנס א בענדיוושניק, רינט דער שווייס ווי
שוואַרצער טוי,

זעט ער, שטייט לעם טויער בערע, שטייט א געלער, ווי
א כוילע;

טוט א הירזשע דער בענדיוושניק, טוט א ברום צו אים אזוי:

— נו, וואס שטייסטו יאָלדיש, בערע, ס'איז קיין פירלעך
ניט פאראנען,

מ'האט געבראכט מאַשינעס נייע, שטייט אַצינד דיין פערד
אין שטאַל.

איז אוועקגעגאנגען בערע דעם בולאָנעם זיינעם שפּאַנען
און דערנאָך געשלעפט זיך פּוילבלעך מיט זיין פּורר צום
וואַקזאַל ...

האט א קלונג געטאָן א גלעקל: צו דער ארבעט! צו דער
ארבעט!
און געפויקט האבן מאַשינעס, ווי א האַגל אינעם בלעך,
טיק און טאַק און טיק און טאַק און, ווי א האַגלדיקער
אַרבעט,
טיק און טאַק און טיק און טאַק הילכן רעדער אינעם
צעך ...

איבער זינגענדיקע צעכן דרייען זיך אזוי די רעדער,
פליען פּאַסן, יאָגן פּאַסן, פון די פּאַסן ווערט א ווינט,
גיט א ווינט פון די מאַשינעס, ווי א פּרישקייט, ווי פון
סעדער;
שטייט נאָר, רעדער, וואַרט נאָר, יאָרן! דרייט זיך גיט אוי
געשווינד!

גיט געפּאָלגט האבן די יאָרן און געטראַגן זיך נאך שנעלער,
טאַלן פּוסטע, ווייטע אינדזלען הויליען, דרייען זיך אין צווייט,
און די גאַסן ווערן יינגער און די אויגן ווערן העלער,
רעדער יונגע, יאָרן פלינקע, שנעלער, שנעלער, שנעלער
פליט!

ווי מיט פאָר הענגלעך פארצויגן,
 ווי מיט וואָלקנדלעך געקרײזלט,
 קוקט מיט שטערן, ווי מיט אויגן,
 הויכער הימל אף די הייזער ...
 הויכער הימל,
 הימל שפעטער
 איבער גרוזיע הענגט ער.

זעט ער :

1 אין די געסלעך אין די בלאָווע
 בלאַנקען אום א פאָר גאַנאָוים,
 צוויי גאַנאָוים און א לערער,
 און א לערער
 און ניט מערער ...
 שטיל אַמאָל נאר,
 שטיל אָן ווערטער
 קומט א דריטער, צי א פערטער,
 פון א ווינקל פון א בלינדן
 קומט און שווימט און ווערט פארשווינדן ...

שײן פון טירלעך ווערט צעגאַסן,
 שײן געעפנט ...
 שײן פארשלאָסן ...
 שפעטע גייערס ... יונגעלייטלעך ...

פולע טאָשן ... פולע בייטלען ...
ס'איז מיט מיידן פול דאס שטיבל,
גאַלדע פי פארקויפט דאָ ליבע ...

קומען כעוורע פון שוואַרץ-טימע,
און פון גרוזיע כעוורע גייען,
ווינקלען גרויע, סטעזשקעס קרומע —
שאַ און שטיל, מע זאָל ניט זעען ...
און אַמאָל מיט בלייכע באַקן
קומט ארנין א יונג אין כאַקי,
טרייסלט אויס דעם לעצטן גראַשן,
ווען דאס לעמפל ווערט פארלאָשן ...

שטיל און רייק איז אין שטיבל,
ס'איז אף ווינקלעך צעצימערט —
יעדער ווינקל האט זיין ליבע —
א גרוזינער, א שוואַרץ-טימער;
ס'האט א בעטל יעדער ווינקל
מיט א בוטל קאַלטע וואַסער,
בעטל, בוטל, לעמפל טונקלס
און א האַנטעכל א נאַסער ...

יעדער ליבע איז בא גאַלדען
מיט א פאַרהענגל פארהאנגען,
פון א ווינקל זיך געמאַלדן
אין א ווינקל מיט א דראַנג, און
זיך באגעגנט און צעגאנגען.
גאַלדע פי אינמיטן שטייט דאָ
און זי זעט: פון ווייטע עקן
רוקן שאַטנס זיך צעזייטע,
פלעקן, שאַטנס, שאַטנס, פלעקן,
ליבע וועט פאר אלע קלעקן ...

דרייסיק יאָר געהאט א הייזל,
גרויע האָר אין קאָפּ באווייזן
איר געניטקייט און איר וויסן.

איצטער איז די צייט א שווערע
און מע הייסט דאס הייזל שליסן.

גיט געוויסט האבן שוואַרץ-טימער,
ניט די מאַמעס, ניט די באַבעס:
אלע טאָג א נייער אומגליק,
אלע טאָג א נייער אָפּביסק...
ניט געהאַפט האט גאַלדע יונגווייז
אף אזוינע שווערע צייטן, —
די מיליציע זאָל גאר צווינגען
אלע וואָך דעם אַדהעס בייטן...

גאַלדע פּי מיט האָר מיט גרויע,
פלייצעס פּוסטע ברוסטן וויגן,
אלע ווייסן, ס'זאָ ביזאָיען
גאנצע נעכט באַ גאַלדען ליגן;
אלע ווייסן און מע היט זיך,
איינער שעמט זיך פאַרן צווייטן,
און מע יאָגט זיך, ווי די בליצן,
נאָך א ליבע א פארגרייטער...

שיינע מענער, פיינע קינדער,

גרוזיע...

גאַלדע...

גאַרניט...

בלאָטע...

מע באהאלט זיך און מע זינדיקט,

און דערנאך האט מען כאַראַטע...

וויילט זיך גיין א שניילע פרעגן
צו אן אלטן גוטן - יידן,
איז אָט דאָ אין גאנצן געגנט
פאַר א רענדל נישט צו קריגן
נישט קיין ראָוו און נישט קיין כאָזן.
וואס - זשע פאַרט, איז וואס - זשע טוט מען?
גאָט באהיט פון א „זאַראַזע“,
פון א שעד, פון א „ניטגוטן“...

האט די גרוזיע לאַנג געווארט שוין,
אז א גוטער - ייד זאל קומען;
גאנצע טעג איז מען פארנומען,
מע דערלעבט אמאָל פארנאכט שוין
נאָכן טראַכקען אף די וועגן,
אף די בערגעלעך די קאַלטע,
וויילט זיך פאַרט אַ שניילע פרעגן,
אָדער גאָר אן אייצע האַלטן...

רעדן אלע, הערן פרומע:
— א באווייבטער, צי אן אלמען?
סאָפּקאַלסאָף איז ער געקומען,
הערעב - לייב בערעב - זאַלמען,
נישט פון גענעם, כאַטכאַליע,
נישט פון ליכטיקן גאַניידן,
נאר פון כידער אַזש פון סמילע,
מיט די זיבן ברייטע מיידן...

לייזער זאַלמענקעס דער מעלאַמעד
האט דאס קאַנטשיקל פארוואָרפן,
מיט א יאַרמעלקע פון סאַמעט
איז זיין קאַפּ אַצינד באוואָפנט...

ס'איז רעב לייזער ניט קיין ראָוו גאָר,
ר'איז א דאָיען און א שויכעט
און אמאָל א מויעל אויכעט ...

שיינע מיידלעך האט דער מעלאַמעד,
שיינע מיידלעך, פיינע טעכטער,
ווען זיי לאַכן, טראַגט זיך פריילעך
איבער גרוזיע דער געלעכטער.
פון די טירעלעך די שמאָלע,
ווען דער אָוונט נעמט זיך וועבן,
קומען יונגע באַלעגאָלעס
פרעגן שוילעס בא דעם רעבן ...

כעוורע שלאָגן אָפּ די טירן:
קאָן מען זען אמאָל דעם ראָוו ווען? ..
זיינע טעכטערלעך שפאָצירן
מיט גרוזינישע גאַנאָוים ...
מער די טעכטערלעך שפאָצירן —
מערער שוילעס קומט מען פרעגן,
מערער שוילעס קומט מען פרעגן,
מער די טעכטערלעך שפאָצירן ...

איז א הארץ אַצינד פון שטאַל דען,
אַלטע ווינדן ...
נייע ווינדן ...
ניט בא לייבן, נאר בא גאָלדען
ווערט די שטוב פארפלייצט מיט „קונדן“ ...

אַלט און קאַלט די נעכט זיך ציען,
און אמאָל נאר ווערט דאָ וואַרעם —
קאָלדרעס פליען, קישנס פליען.

זשאַרזשיק קומט מיט טאַנץ, מיט ליאַרעם,
לאַקן שטראַמען — שוואַרצע רעגן,
שוואַרצע אויגן — שטיקער גרוזיע;
ווען א מיידל ער באגעגנט —
ווייסט ער פעסט, אז ליבן מוז זי ...

שוין געזען און שוין געפעסטעט,
גאַלדע פּי האט וויפּל מענער;
זשאַרזשיק איז פון אלע פעסטער
און ער איז פון אלע שענער ...
און זי בעט אים: „קום אהערצו“,
און דאס אַלטע בלוט נאך כוואַליעט:
„קום, קראַסאַוועץ, קום מיין סערצע“,
אַט אהער צו מיר אין ספּאַליע ...
קום אהער, איך וועל דיר טרעפן,
אף די קאַרטן טרעפן כּוועל דיר“ ...

טוט די טיר זיך פלינק אן עפּן,
ווערט דאס בלוט בא גאַלדען קעלטער ...
א גיטאַרע טוט א ברינדזשע,
לויפן אייגלעך מעכאַשיפּיט,
גאַלדעס מאַן דער קאַטערינשטשיק
פליט אריין ווי אַף א סרייפע ...
— „א גוטנאַוונט, גאַלדע לעבן ...
— „א גוטנאַוונט, א גוט יאַר דיר ...
— „וואס האט אים אהער געטריבן,
אַט דעם אלטן מיט זיין מאַרדע?
— „ליי א דרייערל מיר, גאַלדע,
כּהאב פארבענקט זיך נאָך א טראַפּן.
— „זע, וואס טוט דער אלטער יאַלד דאַ,
ניט אהין האט ער געטראַפּן,

— וואס האט ער זיך דאָ צעפאַרעט,
וואס איז ער אהער געקראָכן?

גאַלדעס מאַן — דער אלטער נאָר, האט
מיטן קאַפּ די טיר געבראַכן...

.....
.....
.....
.....

טוט זיך זשאַרושיק פלינק א קרעווע:
— „גיי שוין, גאַלדע, צו דער מאַמען;
— „גיי שוין, גיי שוין, אלטע סטערווע;
און ער גייט מיט איר צוזאמען...

נאָר ניט שטענדיק גייען וויל ער
צו דער אלטער, צו דער גרייטער,
לויפט ער, שפרינגט ער, ווי א דולער,
פון איין סאָפקע אף דער צווייטער...

.....
.....
.....
.....

... און צולעצט איז ער געקומען
אזא שטילער, אזא בלייכער,
ניט ער שרייט און ניט ער שטורעמט
און זיין קאַל איז עפעס ווייכער...

גאַלדע פי האט זיך דערשראָקן—
ניט געווינט איז זי אזוי גאָר,
און זי גלעט אים זיינע לאַקן
און זי קושט אים אין די אויגן...

ווי א מוטער, ווי א פאָטער
גאָלדע האט לעם אים געפלאַטערט,
אף זיין ליפ א גרינער בלאַטער
האט געיאטערט און געיאטערט ...

פרעגט אים גאָלדע, שטיל אָן לאַשן:
— „ווער איז דיר אין פּיסק פּארפּאָרן?“
— „דאס איז גאַרניט, גאָלדע דושקא,
ס'א סיפּאָן פּון פּאַראַיאָרן ...
— „איז דערלאַנג אהער א קויסע,
מיט א הערינג, מיט א מעסער ...
כ'האב א צאָרע גאָר א גרויסע,
וואס ניטאָ איז שוין קיין גרעסערס“ ...

— „ווען כ'זאל קענען, וואָלט איך, я - бы
ס'איז דאך, גאָלדע, ניט קיין שוטקע,
„כ'האב א מיידל, כ'האב א באבע,
ניט קיין מויד, קיין פּראָסטיטוטקע“ ...
שטייען קויסעס, פולע טעלער,
און ער טרינקט און שלינגט און בורקעט:
— „און זי זאגט, אז איך געפעל איר,
נאָר זי האט ניט ליב קיין הורקע ...
.....

הינטער קויטינקע גארדינען
הערט מען קוילעס און געשלעגן,
דורך די ווענטעלעך די דינע
פאלן קלאַרעס ווי א רעגן ...
.....

ליבע פליסט ווי סאַמאַהאַנקע,
ביז ס'צעגיסט זיך דער גאַנצפרי דאָ

און די לעצטע שאַטנס בלאַנקען,
לעצטע שאַטנס, גרויע, מידע...
.....

איבער גאַלדעס אלטער דירע
טוקט זיך, לעשט זיך די לעוואָנע...
— „שטילער, שאַ, ווער קלאַפט אין טירל?
— „ציט! סע גייען די מילטאַנען!..

ווער אוועק איז? ווער אנטלאָפן?
ווער פארגעסן האט די שניפסן?
צוויי געפאַקט נאָר, צוויי געטראָפן...
גאַלדע פּי מיט איר געליבטן...
ניט געהאַפט האט גאַלדע יונגווייז
אף אזוינע שווערע צייטן,
די מיליציע זאל גאָר צווינגען
אלע נאַכט דעם אדרעס בייטן...

דער דיכטער פון גרוזיע איז שיין און איז שלאַנק,
 דער דיכטער איז קלוג און איז יונג און איז פלינק;
 ווען יארן אנטלאָפּענע טוען אים באַנק,
 גייט ער אין שענקל א כאַפּ טאָן א טרינק.

ווען שטוב ווערט אים נימעס און מאָוועס און מיַעס,
 און נימעס און מאָוועס און מיַעס דאס ווייב,
 און סע ציטערט אין קאָפּ און ס'ציטערן די פיס
 און סע בורעט און הורעט און זשורעט אין ליַיב.—

גייט ער צום „רעבן“ באשטעלן א מויד,
 און לייגט דאָרט אוועק דעם גאנצן פארמאָג;
 נעמט ער זיין אלטע, צעפאָרענע בויד
 און פאָרט זיך קאָטאָיען ביז גרינעם פארטאָג.

ער פאָטערט באם „רעבן“ דעם לעצטן פיאטאָק,
 אומזיסט וואָרט דאס ווייב אינעם הילצערנעם בעט,
 ביז ער קומט מיטן גוואָלד, ביז ער קומט מיטן קנאַק,
 דער שיקער, דער טרעגער, דער לעץ און פאָעט.

ווען ער קומט מיטן קנאַק, ליגט און רעוועט דאס קינד,
 גייט דורך די פענצטער און שפאָלטן א קעלט—
 ס'איז אנטלאפן דאס ווייב אף דער ארבעט געשווינד,
 דרייט זיך די קאָפּ און סע דהייט זיך די וועלט...

און די גרוזיע הערט און די גרוזיע זעט,
ווי סע זאמלען זיך מענטשן, ווי קופקעלעך מיסט,
און מע לויפט און מע קויפט און מע שווינדט און מע רעדט,
דאכט זיך, קופקעלעך מיסט, און מע רעדט און מע שמועסט.

און דער דיכטער פון גרוזיע מיט טרעגערשע הענט
טראגט ער די זעק און איז רויט און ער זידט,
און ער מעקט אפן פלויט און ער שרייבט אף די ווענט,
און דערנאך ווערט אין גרוזיע געזונגען א ליד ...

.....
.....
.....
.....

פליען קיין גרוזיע פארשפעטיקטע פויגלען,
פארט פון שווארץ-טימע דער דיכטער אהיים.

זיינען די אויגן
מיט בראַנפן פארקלעפט,
זעט ניט דער דיכטער,
ווי ס'בליט און סע לעבט
די שטאַט און די גאסן,
דער גאנצער ארום!

זיצט ער, דער דיכטער,
אין וואַגן און שטומט ...

שווימען די רעדער,
קלינגט ניט דער שטיין,
שלעפט זיך די שקאָפקע
דורך גאסן אליין ...

פאָרט ער און פירט זיינע שיקערע אויגן,
פאָרט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט;
ווייסט שוין זיין שקאָפּקע די גרוזישע וועגן,
קומט א בענדיזשניק דעם דיכטער אנטקעגן:
— „גוטנאָונט דיר, בערטשע, וואס זיצסטו צעקוועטשט,
צי האסטו שוין ווידער געקריגן היינט פעטש ?

— „פאר סטיכעס? וואס מאַכן צונישט די גאנאָוים?
גוטנאָונט דיר, בערטשע, גוטנאָונט, גוטנאָונט...
ס'האט זשאָרושיק געזוכט דיך א גאנצענע נאַכט,
פאר סטיכעס, וואס האבן פון זשאָרושן געלאַכט...

לנטפערט ניט בערע און רעדט ניט אנטקעגן
און ס'גיסט זיך פון אויגן א שיקערער רעגן,
און ס'דאכט זיך: סע גיסן די אויגן זיך אויס,
און ס'דאכט זיך: ער פאלט פונעם וואָגן ארויס...

רוקט זיך אף בערען
א שטיבל א שלאַנקס,
ער קאָן עס, דאס שטיבל,
ער ווייסט עס פונלאַנג.

געטעסעטע טישן,
געטעסעטע בענק,
אצינד איז א טייהויו,
געווען איז א שענק...

געווען איז אמאל דאָרט
און דאס איז אצינד;
ער זעט ניט, דער דיכטער,
דער דיכטער איז בלינד...

שלעפּט זיך די שקאַפּע און ס'שלעפּט זיך די נאַכט,
שלעפּט זיך אנטקעגן א שטויביקער שליאַך,
נאָר פּלוצלינג די אויגן צעעפּנט ער ברייט,
א שמייס מיט דער בייטש און א פּאַטש מיט די הענט:
די מאַמע די טויטע פּון גרוזיע גייט,
ער האט זי, די מאַמע די טויטע, דערקענט...

סע קילט און סע ציטערט די שיקערע הויט,
ער האט זיך דערמאנט, ווען מע האט זי געטויט.

ס'א ליגן,

ס'א ליגן,

זי לעבט און זי גייט,

זי לעבט און זי גייט און ער הערט אירע רייד,
און זי נעמט אים ארום און סע נעמט אים א שרעק

.....
ס'א שאַטן, ס'א שאַטן, אַוועק און אַן עק.
.....

נײַנקע הײזער,

הײזער אַסאַך

שווימען אַנטקעגן

פּון אַלטינקן שליאַך...

רוקט זיך שוין ווידער

א הילצערן הויז,

אַצינד איז א קלוב דאָרט,

געווען איז א קלויז...

געווען איז אַמאָל דאָרט,

און דאס איז אַצינד;

ער זעט ניט, דער דיכטער,

דער דיכטער איז בלינד...

א שמיים מיט דער בייטש, נאָר דאס וועגעלע שטייט;
 ס'איז גאָרניט די מאַמע, א יינגעלע גייט;
 ס'איז טאָליע, ס'איז טאָליע, ער האט אים דערקענט;
 ס'האט זיך דער קאַעס אין האַרצן צעברענט,
 ער האט זיך נאָך טאָליען א לאָז געטאָן גיך,
 ער האט אים געפאַקט און פאַרקוועטשט אין די הענט:
 — „שעם זיך ניט, טאָליע, און פּוֹך מיר די שיד,
 — פּוֹך מיר די שטיוול און כאַפט עס דער רוך.

פּוֹך מיר די שקראבעס און מאַך מיר א גלאַנץ,
 אז ס'זאָלן די פּיס זיך א ריס טאָן צום טאַנץ!
 טאָלינקע, טאָליע, וואס ביסטו אזוי רויט?
 האַסט נאָך א מאַמע, צי מ'האט זי געטויט?
 און ס'האט זיך דער קאַס אין אים שיקער צעברענט:
 „איך האב אים, דיין טאַטן דיין פּינעם, געקענט;
 דיין טאַטע געווען איז א ווילדער באַנדיט,
 א פּינער באַנדיט — א טייערער ייד...
 דיין טאַטע ז'אוועק מיט פעטליורען, מין קינד;
 טאָלינקע, טאָלינקע, טאָליע מין קינד;
 וויין זשע ניט, טאָלינקע, ריטשע, ניט וויין,
 ס'איז וויינען פאַר דיר, אוּאָ גרויסן, ניט שייך,
 דו ביסט דאָך שוין, טאָליע, א גאנצער קאַזאַק,
 אז שפּיט אָפּן טאַטן און מאַט יעוואָ טאַק!

דאַכט זיך גאָר,
 ער פאַרט צוריק.
 גייט אַנטקעגן
 א פאַבריק...
 פענצטער ווייסע,
 טירן גריין,

דאָרטן שניידט מען
דעם טעטיגן ...

דאָרטן זיפט מען
די מאַכראַ
אין א נעכטעלע
אזא ...

שטייט אן אוילעם,
זינגט און לאַכט,
דער געלעכטער
שפאלט די נאַכט ...

בערע טוט אין טאַש
א שאַר
און פאַרויכערט
א ציגאַר ...

פאַרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אַהיים;
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן און וויינט;
טאַליע דערשרעקט זיך און וויינט אַפן קאַל,
א ריס פון די הענט און אַוועק מיטאַמאַל.
זיצט ער, דער דיכטער, אין וואָגן אליין,
פאַרט ער, דער דיכטער, פון גרוזיע אַהיים.

און פון דאָרט,
ווי העל נאָך איז,
טוט אן אַוועק
זיך א ריס.

טוט א פּינך
און טוט א יאָג

און באשפּײַט מיט רוײך
דעם ראָג...

פּון א געסל
קומען אָן
פּיאָנערן
מיט א פּאָן...

לאַכן קינדער:
— „קינדער, זעט,
ס'פּאַרט פּון גרוזיע
דער פּאַעט!"

ווייסט שוין די שקאפע די גרוזישע וועגן,
א שמיס מיט דער בייטש און א פייף און א טויב.
גיט אים די בייזע מילשפאָכע אַנטקעגן,
שעלט אים דאס קינד און שעלט אים דאס ווייב.

שעלט אים די שקאפע, ער שעלט זיך אליין,
און סע טוט אים שוין באַנק און סע טוט אים שוין וויי,
ער ווערט אזוי מיד, ער ווערט אזוי קליין —
געאַרבעט א טאָג און פאַרטרינקען פאַר צוויי.
ער קוקט אף דעם ווייבל און קוקט אף דער שטוב,
דאס ווייבל איז שוין און ער האט זי גאָר ליב;
ער נעמט זי ארום, נאָר זי טוט אים א שטויס,
אז ער פאַרט פונעם שטיבל אינדרויסן ארויס,
און ער זיצט בא דער טיר אזוי קליין און פאַרקלעמט
און ער שרייבט מיט א קויל אף די קרומינקע ווענט,
ביז עס ווערן די פענצטער אין גרוזיע פאַרמאַכט
און סע שפרייט זיך אף גרוזיע א גרוזישע נאַכט...

זעט: וואס גייען זיי אָהערצו?
 און ווי קומען זיי אָהער?
 און א קאָל פּונדוואַנען הערט זיך,
 אזא הויכס און אזא שווערס?
 און ווי קומט אָהער אַן אוילעם?
 און ווי קומט אָהער א ברוק?
 וויפל מיידלעך, זעט נאָר, ווילע?
 וויפל יונגען, טוט א קוק!
 ס'אַראַ שטיבל, וויפל פענצטער!
 וויפל לאַמפּן, וויפל דראַט!

ס'איז אין גרוזיע דאס שענסטע
 און דאס לעצטע צו דער שטאָט.

מייסעס שיינע, און לעגענדעס
 אָן א סאָף און אָן אַן ענדע
 ארום שטיבל מ'האט געוועבט,
 פונעם שטיבל מ'האט געשעפט ...
 נאָך די שלעק און נאָך די סרייפעס
 (ס'איז דער קאַנט מיט מייסעס פול)
 פלעגן שיידיים און מאַכשייפעס
 אינעם שטיבל טאַנצן דול ...
 דורכן קוימען, ניט דורך טיר
 פלעג מען גיין אַפּן שפּאַציר ...

וויסט און פוסט און שטויב און שפינוועבס;
דורכן קוימען, דורך די רינוועס
יאָגן שיידימלעך פאַרשניט,
אייגלעך — פייער, שוואַרצע עקלעך,
ס'איז באַנאַכט דאָ גייען שרעקלעך,
גייען מענטשן באַ דער זייט...

לעם דעם דאָך און עפּשער ווייטער,
אַפן בוידעם לעם א שייטער
זיצט אַן אַלטע, היט און ביינער,
און זי קישעפט און זי דרייט.
כאַטש אין שטיבל ווינט ניט קיינער,
נאָר א רויך פון קוימען גייט,
און אַסאך, וואס פלעגן גייען
טיף באַנאַכט, האבן געזעען,
זוי א רויך פון קוימען יאָגט,
זוי א פלאַם פון פענצטער שלאָגט.

ווייבער אַלטע באַ זעמליאַנקעס,
אף די פריזובעס, אף די גאַנקעס
זיצן ווייבער און מע רעדט
פון פרימאָרגן און ביז שפעט...
ניט געשטויגן, ניט געפלוּיגן —
וועלן פינטלען אלע אויגן
צום פאַרגייענדיקן טאָג,
אונטער שניין פון ווייטע שטערן
וועט מען זיצן און מ'עט הערן
און מ'עט אַרבעטן דעם זאָק...
ווער וועט עס אצינד דערקענען,
אַט דאס שטיבל, אַט דאס ווייטס?

דורכן פענצטער שמייכלט לענין,
און א ראַזיאָ שרייט און שרייט ...

זעט: ווי ס'גייט אָהער דער אוילעם,
ווי מע זינגט און ווי מע רעדט;
וויפל מיידלעך, זעט נאָר ווילע,
וויפל יונגען, זעט נאָר, זעט!
טוט א קוק, וואס דאָרטן טוט זיך,
טוט א קוק — א מין פאַראַד!

לעבן זאָל די רעוואָליוציע!

שרייט פון ווענטלעך א פּלאַקאַט ...

זיצן יידן באַ די טישן
אזוי וואָגיק, אזוי פּריי,
און זיי לייענען און זיי מישן
און זיי רויכערן דערבײַ.
און די ווענטלעך קוקן אָן זיי,
אַט די הענט און אַט די טישן,
און די לאַנגע אויטיעס בלאַנדושען
אף די פּרישינקע אַפּישן:

קיין שוואַרץ-טימע קומט א טרופּע,
זי וועט שפּילן שטאַרקע דראַמעס,
און זי שטעלט „די שוואַרצע כּופּע“,
„בראַנדל קאַזיק“ און „שולאַמיס“.
טוט א זאָג דער טרעגער לייזער:
מע וועט שפּילן (ס'איז א איניען),
ווי אזוי א גראַף א בייזער
האט געשטאַכן די גראַפּינע.
און אַקטיאָרן אלע, אלע

וועלן קומען זיך באווייזן,
דעם נאַראָד די קונצן ווייזן, —
סי'קומט בראנדעסקאָ מיט זיין קאַלע.
סי'לאַכן טיף די באַלעגאַלעס:
— עפעס איינער א מיכאַעלס,
און מע זאָגט אפילע גוזיק
קומען וועט אַהער קיין גרוזיע.

מע וועט קומען, וועט מען זעען,
וועט מען זעען און זיך פרייען,
און זיי זיצן און זיי מישן
בליכיק, בערדיק בא די טישן.
בלאַנקען, בלאַנדזען פינגער האַריקע
איבער „עמעס“, איבער „שטערנס“
און מע פיפקעט די מאַכאַרקע
און מע סאפעט ווי די בערן.
און די ווענטלעך פינטלען, קוקן
אף די קעפ און אף די פליכן,
ווי סע בויגן זיך די רוקנס,
ווי די אויגן זוכן, זוכן.

די פאַרוואַלטערקע ז'פאַרנומען, —
מענטשן גייען, מענטשן קומען,
הונדערט פופציק צוויי באַזוכער
און אינגאנצן פערציק ביכער,
און מע קאן זיך ניט צערלייסן,
וויפל מאַנענדיקע בליקן:
— „לייענט דערווייל די לעצטע נייסן,
ביז מע וועט נאָך ביכער שיקן.

דעם א בלאַט און דעם א ביכל,
שוין געלייענט און שוין געלעזן...

... שוואַרצע צעפּ, א רויטינק טיכל
און א קליין פאַריסן נעזל...
מ'איז באַרויגעז, מ'איז צופרידן,
מיכל מעניעס גאָר דער אלטער
איז באַרויגעז אף די יידן,
ר'האט געוואָלט זיין א פאַרוואַלטער.

ברענט אין אים צו זיי א סינע,
מ'האט גענומען א פאַרטינע...

ווינציק אָרט און ווינציק בענקלעך,
טראָגן מענטשן זיך ווי ווילדע;
אלע ווינקלען זיינען פול דאָ
און מע רויכערט און מע שפילט דאָ —
ווער אין שאַך און ווער אין ביינדלעך,
אלע ווינקלען זיינען פול דאָ...

הענגט א ראַדיאָ אינמיטן,
באַלעגאַלעס יונגע זיצן,
און סע שיטן זיך און שיטן,
און סע שיטן זיך די וויצן.

און די ראַדיאָ גענעצט, גענעצט,
עפעס שרייט א קאָל פון עפעס,
דורך די שטעט און דורכן גרענעץ
טראָגט א באַס זיך דורך די סטעפעס:
סאַטאַנאַ טאַם פראַוויט באַלע-ע-ע-ע,
ליודי גיבנוט זאָ מעטאַלע.

אלע באַלע, אַלע באַלע
זא מעטאַלע, זא מעטאַלע ...

.....
.....

און סע גייט אזוי דער אָוונט
און די ראַדיאָ טאַראַבאַרקעט,
פלוצלינג ווערט די ראַדיאָ נאָענט —
ס'רעדט די סטאַנציע פון כאַרקאָוו.
ס'רעדט די סטאַנציע, שרייבט זי, וועקט זי
שטעטלעך, דערפער, שטעט און לענדער:
— „ס'וועט אף יידיש זיין א לעקציע
וועגן שיקרעס און פאַרשווענדער“ ...

טוט א קרעכץ א יונגער טרעגער:
— „פאַרן גלעזל גייט קיין טאַנץ ניט,
מעג ער רעדן, שרייען מעג ער,
נאָר סע פעלט אַן איינוואַנציק ...

שטיל, באַהאלטן קנאַקט מען קערלעך,
טוט א באַכער זיך א ווערטל:
— „שווערלעך, ברידער, זייער שווערלעך
אַן א שנאַפס און אַן א קערטל ...
— „צו געזונט אייך, ליבער פעטער,
ר'האט בעעמעסן גענאָסן ...
„גאָט וועט שיקן נייע בלעטער,
„וועט מען דרייען פאַפּיראַסן! ..“
גייט דאָ רויק און געלאַסן
נאָכן דאָנערשטיק דער פּרייטיק,
רייסט מען שטיקלעך, שניידט מען פאַסן —
„ס'קומט צונאָך א גוטע צייטונג ...“

און א באַכערל צעלאַכט זיך:
— „וויפל בלעטער וועט היינט בלייבן?“

די פאַרוואַלטערקע פאַרטראַכט זיך:
— „ס'איז דאָ שווער אַרכיוון קלייבן...“

קוילעס יונגע, ווערטער שווערע,
און סע ראַשט דאָ און סע טומלט,
אין א ווינקל זיצט זיך בערע,
בערע זיצט און כאַפט א דרימל.

און סע גייט, סע גייט די גרוזיע,
און דער יונגער אוילעם פלינק איז,
יונגע יאַטן — בלויע בלוזעס,
מיידלעך — רויטינקע קאָסינקעס...
און מע גייט פון אלע זייטן
בלעטער לייענען, ביכער בייטן.

די פאַרוואַלטערקע פרעגט זיכער:
— „וואס אייך געבן... ווינציק ביכער...
— „וואס ס'ניט איז, אַבי צום לייענען...
— „אַטשען פראַסטאָ, כ'ווייס אליין ניט...
— „וואס איר ווילט, נאָר קיין פאָעט ניט.
— „מיר טאָלסטאָי און מיר פורמאַנאָוו.

מ'איז געקומען און מע זעט ניט,
ווי סע פליט אריין א גאַנעוו.
לאַקן גרויסע, שוואַרצע האט ער,
אויגן שוואַרצע, שטיקער פליער,
אף דער ליפ — א גרינער בלאַטער,
און אין בוזעם שטעקט א שפייער,
אף די פינגער — גראַבע רינגען;

צו דעם טישל צוגעשפרונגען,
און א ברומקע שטיל און נאָריש:
— "דאָברי וועטשער וואָס טאָואַרישטש!"

די פאַרוואַלטערקע ז'אָ בלייכע,
ס'איז די שטים באַ איר א הויכע,
שטייט א מידע און זי הערט אים,
און זי הערט אים און דערקלערט אים:
ס'איז געווען און מ'האט באַשלאָסן —
און זיי פיפקען פאַפיראַסן ...

נאָר דאס בלוט האט זיך צעברענט שוין,
ס'האט דער אוילעם אים דערקענט שוין ...

.....

... פאַר קיין טשלען מיך ניט פאַרשרייבן,
און א הורקע זאָל איך בלייבן,
ס'וועט ניט גייען, אָטשען פראָטאַ,
כ'וועל דערלאנגען אַזש קיין מאַסקווע.

און די ציין די ווייסע פינקלען

און די אויגן זיינע בליצן,

און די ציין די ווייסע פינקלען

און די אויגן זיינע בליצן,

און די ליפן

. אין א ווינקל

פלוצלינג זעט ער בערען זיצן,

קאָן ער רויק שוין ניט בלייבן

.....

פעטש, געראנגל און גערודער:

— „זוכסט א יאָלד אף צו באשרייבן,
האטו מיך געפאקט, זאנודע . . .

איינער טוט א כאָפּ דעם צווייטן
און ער נעמט אים וואָרגן, קנייטשן
און פארשליסט אים, ווי אין קייטן,
אין די הענט
. דער אוילעם שטייט שוין,
גיט שוין,

דרייט שוין אין געשלעגן
זיינע פויסטן, זיינע קערפערס,
און סע פאלן, ווי א רעגן,
אף די טישן ווערטער טערפאקע.
מאַנסבלען שרייען, פרויען קוויטשען,
און דער שווייס פון קערפער רויכערט,
ביז פון זשאָרושן יושעט בלוט שוין
און פון בערען יושעט אויכעט;
גיסט זיך בלוט אף פרישע בלעטער,
אף די דילן, אף די פאָנען:
— „ניע טורא פאָפאָלסא, פעטער,
שטייען ביידע ווי די האָנען.

הערצער רוישן, בלוטן יאָגן,
נאך א יאָג און נאָך א פלי טון
און מע רייסט זיך ווידער שלאָגן,
נאָר דער אוילעם שטייט אינמיטן.

די מיליציע איז געקומען
און האט זשאָרושיקן פארנומען.
אָט אווי האט זיך פארענדיקט
א געשלעג אין נייעם שטיבל . . .

ס'האט זיך גאר דא נישט געענדערט,
מ'איז געזעסן, מ'איז געבליבן ...

ס'ליגט דער אָוונט אף די שויבן,
צוויי דריי צייטונגען צעטרָאָטן ...

א פּלאַקאַטל ווינקט פּונויבן :

„ס'איז דאָ רויכערן פּאַרבאַטן“

און ס'איז טאָקע גרוזיע,
 און ס'איז טאָקע זומערדיק,
 ביימעלעך און כאַטקעלעך
 און בערגעלעך, ווי דאָרטן,
 נאָר ס'איז עפעס וואַכעדיק
 און ס'איז עפעס אומעטיק,
 און קיין מענטשן קומען ניט
 אהער אף די קוראָרטן.

אָנגעטאָן און אויסגעטאָן
 די האַרבסטן און די ווינטערלעך,
 די מאַנטעלעך די בלעטערשע,
 די שנייִקע רעטאָנדעס;
 גליטשן אף די פענצטער זיך.
 אָוונטיקע הינטעלעך,
 הינטעלעך און ציגעלעך
 אף דעכעלעך אף בלאַנדע...

... און ס'איז טאָקע גרוזיע
 הימלדיק און שטערנדיק,
 נאר באַ וועגן שטייען דאָ
 ניט קיין קיפאָריסן;
 אלטע דעכער גרוזישע

טרייסלען מיט די בערדעלעך,
בלאָנקען איבער דעכעלעך
אָוונטיקע גריסן ...

בלאָנקען מיט לאַמטערנס
שאַטנס אין די געסעלעך,
ס'האבן אלע סטעזשקעלעך
אין בלאַטע זיך פאַרלאָרן;
שטייען זיך די שטיבעלעך,
ווי אויסגעפאַרבטע קעסטלעך,
טומלען זיך און דרעמלען זיך
קנילעכיקע יאָרן ...

.
.
.
.

קריכן וואָכן הוילע, פוילע,
שלעפן זיך, ווי אלטע קליאַטשעס,
פון שוואַרץ-טימע די באַכורים,
די באַכורים — זיין פון גוירים,
פאָרן אלע יאר אף דאַטשעס,
אלע קנילעכיקע יאר.
גראָזן גרוזיער ווערן גרינער,
און די מיידלעך, די גרוזינער,
פלינקע פונקן אונטער וועס,
שוואַרצע קלינגענדיקע האָר ...
סטענגעס לאַנגע ביז די קניעס.
לאַכן מיידעלעך ביז גאָר
פון באַכורים, ווי די קליאַטשעס,
פון די יאָלדן, פון די דאַטשעס,

ווי זיי לעבן, ווי זיי ליבן
אלע קיילעכיקע יאר,
אזוי פויל און אזוי פרעך.

ס'האט שוין בערע זיי באשריבן,
אָט די יאָרדן מיט די שניפסן,
מיט די קעלנערלעך ווי בלעך...

און די מיידעלעך באשריבן
מיט די סטענגעס ביז די קניעס,
מיט די אייגלעך, מיט די ליפן,
מיט די קליידלעך, מיט די מאָדעס;
הענגט דאס לידל אף א גאנעק
אינעם געסל, ווו די באָד איז,
און די גאנצע גרוזיע זינגט:

„ס'איז ארויס א נייע מאָדע—
הויזן מיט אלייעס;
„אלע שיינע מיידעלעך
„דרייען זיך די פייעס.

„ס'איז ארויס א נייע מאָדע—
„לאַנגע שינעלן;
„אלע שיינע מיידעלעך
„פודרען זיך און קוועלן.

„ס'איז ארויס א נייע מאָדע—
„רויטע פוליאָרן;
„אלע שיינע מיידעלעך
„גוליאיען מיט קאָמיסאַרן”...

בא מיידלעך אויך דאס לעבן פלינק איז;
סע לויפן טעג דאָ גארניט שלעכט;
מע טאַנצט דא פריילעכע לעזיגנקעס,
אף קאַרטן וואַרפט מען גאנצע נעכט.
פון עלפטן יאר מע פירט שוין ליבעס, —
מע זוכט כאַטאַנים קליינערהייט,
און ווי א גרוב און ווי א שטוב איז
דאס לעבן לויפט, דאס לעבן גייט ...

דאָ האט מען פּינט די טעג די לאַנגע,
איז זיצט מען, וואַרט מען אף א נעס ...

א באַכער קומט פון מאַדאוואנקע,
א באַכער קומט, א יונג א שלאַנקער,
און ברענגט מאַטאַנעס פון אדעס —
א נייע שווערד, א שאַרפן מעסער,
און מיידלעך קוקן שוין ארויס ...

אַן אַרט איז דאָ אין יעדער הויז
פאר געסט פאר ווייטע, פאר אדעסער ...

דאס ליב, די האַר זיי פוצן אויס ...
בא מיידלעך אויך דאס לעבן פלינק איז;
און ווי בא עמעסע גרוינקעס
זיינען בא זיי די אויגן גרויס ...

ווי ווייט, ווי ווייט דאָרט אף קאָוקאַז
בארינגלען בערגלעך יעדער גאַס ...

ווער זאגט עס גאס? — ניטא קיין גאַסן, —
די שטיבלעך קופעסווייט צעזייט;

פון פענצטער גיסט זיך מוטנע וואסער,
וואס רופט זיך שיין, וואס רופט זיך פרייד.
א קרומער דאך, א קרומע וואנט,
מיט געלער ליים און שטרוי געלאטעט,
דאס הייסט אין גרוזיע א כאטע,
דאס רופט מען היינער דארט אין קאנט...

די נעכט פון גרוזיע פארווייט
א הייסע ליד פון באלעגאלעס;
די לעוואנע דא נאך פון אמאל איז,
זי הענגט, ווי פריער נאך, און זי זעט,
ווי ליבעס ווערן דא געשלאסן
אין גאס, אף בערגלעך און אף דר'ערד;
זי הענגט, און ס'גיסט זיך ווייסע ראָסע
אף פארלעך יונגע און אף נעכט.

ס'איז גרוזיע ריך מיט באלעגאלעס,
דער וועג פון גרוזיע נאך שמאל איז
מיט קליינע טירן, שמאלע טירן.
נאָר באלעגאלעס קענען פירן
קיין סקווירע, פאסטאָוו, קיין טשערקאָס;
מע קען פארפירן ביז קאווקאָז,
ביז גרויסער גרוזיע, גרוזיע ברייטער,
און ברענגען יאָנטעוודיק א גרוס,
א גרוס פון גרוזיע דער צווייטער.

.....
באלעגאלעס! באלעגאלעס! — מיט די צוגן פארט מען,
קומט דער שיינער זומער, פארט מען אף קורארטן...

ווארט די זון קאווקאָזער, ווארטן בערג קודלאטע
אף די געסט פון מאסקווע, טולע און סאַראַטאָוו...

ניט די הארטע קעלנער, ניט די זין פון גווירם
פאָרן אף קאווקאז היינט, פאָרן זיך קורירן...

— אָפרו! אָפרו! אָפרו!

— האבן בערג געקלונגען;

— פירט אהער די הערצער!

— פירט אהער די לונגען!

— אָפרו! אָפרו! אָפרו!

— צוגן און טאַטשאַנקעס;

— פירט אהערצו מידע!

— פירט אהערצו קראַנקע!

— גרייט זיך בערג און כוואַליעס!

— לייט פון מי מיר שיקן!

ענטפערן די פעלדער,

ענטפערן פאבריקן...

הייסע בערג און קאלטע טאָלן,

גרוזיע!

גרוזיע!

שיינער קאנט!

סאַקליעס, ביימער און אַילן

האט צעזייט דאָ

אין די טאָלן

א געניטע פעסטע

האנט!

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער,

ווינטלדיק, שווינדלדיק טראַגט זיך די ווינט,

ווערסטן אנטלאַפּענע, בליקע סעדער,

ס'רייסן זיך ווינטן די טשובעס פארשניט...

בייגט זיך און ציט זיך דער צוג, ווי פון גומי,
פאָרן זיי דרייען אין האַרטן וואַגאָן,
פאָרן די שניידער, די דריי פון שוואַרץ-טימע, —
ברוינע רעגינע, אַסקאַר און אווראַם.

אוועק איז רעגינע פון שיקער פון בערען,
אוועק אף א כוידעש און עפשער אף לאַנג...
קלינגען אין דעכער די זילבערנע שטערן,
ברייט זיך די נאַכט ארום צוג ווי א שלאַנג...

שווינדלען געקעסטלטע רעקלעך און קעפיס,
לויפט און צעלויפט זיך פון רוקנס די לאַסט,
טראַגט זיך דער צוג דורך אוקראַינישע סטעפעס,
טראַגט זיך דורך טעג און דורך נעכט אף קאַווקאַז...

ס'איז בערע דער שיקער, דער דיכטער און טרעגער
געבליבן אין גרוזישע געסלעך פאַרקלעמט, —
אוועק איז רעגינע אף אנדערע וועגן,
און בערע איז ווייט שוין און בערע איז פרעמד...
ס'פליען די שניידערקעס אָפט צו איר ריידן:
— „דו ביסט דאָך, רעגינע, נאך יונג און נאך שיין,
— „דו ביסט דאָך א מיידל פון אונדזערע מיידן:
— „איז זאָל זיך דיין אַלטער, דער שיקערער גיין!..

באהאלטן זיך אייגן ווייט-ווייט אונטער ברעמען;
אין פייפן אין ווייטע פארגייט זיך דער צוג;
זיצט לעם אַסקאַרן און דרעמלט אַוורעמל,
און דרעמלט און קוקט אף רעגינען און קוקט...

רוקן זיך, דרייען זיך, רוקן זיך רעדער,
ווינטלדיק, שווינדלדיק טראַגט זיך די ווייט;

ס'לויפן די ווערסטן און ס'טראָגן זיך סעדער,
ס'רייסן זיך ווינטן די טשובעס פאַרשייט...

הייסע בערג און קאַלטע טאָלן!

גרוזיע!

גרוזיע!

ווייטער קאַנט,

סאָקליעס, ביימער און אַוילן

האט צעזייט דאָ

אין די טאָלן

א געזונטע, פעסטע

האַנט!

איבער קיפּאַריסן, איבער הויכע סאָסנעס
האט א זון א הייסע, האט א זון צעגאַסן זיך.

שטייען סאָסנעס הויכע מיט צווייגעלעך באַלאָדענע,
רינט די זון א מידע פון צווייגן און פון נאָדעלעך...

שטייען קיפּאַריסן אין זומערדיקע העמדלעך,
גיסט די זון מיט ריטשקעלעך, שיטן זיך די רענדלעך...

קינדערלעך און עלטערע, אָנגעטאָן און נאָקעט,
דרייען זיך און פרייען זיך און הוידען די האַמאַקעס...

פּויערים און אַרבעטער, קעווער און דאָנבאַסער,
קלומקעלעך מיט עסנוואַרג און פלעשעלעך מיט וואַסער...

אַטעמען די סאָסנעס, לופטערן און פרישן,
איז ניטאָ קיין בענקלעך, איז ניטאָ קיין טישן...

קלומקעלעך מיט עסנווארג אף דער ערד צעשאַטן,
קוקן בערג באַרויגעזע, שפּרייטן קילע שאַטנס...

.....
.....

בערג און בערגלעך גרינע,
וואַלקנס שפּרייטן רויכן...

זיצט אזוי רעגינע
אף א באַרג א הויכן...

הימל איז פּונדיבן,
גרוזיע ליגט פּונדנטן...

גרויע צעפּ פּון שטויבן
פלעכטן פּלינקע ווינטן...

אזא פּרישן אַטעם
גרוזיע האט צעווייט דאָ...

ערגעץ ליגט אין פּלאַטעס
גרוזיע די צווייטע!...

ערגעץ ליגט אין שענקל,
ערגעץ שיקערט בערל,

נאָר רעגינע בענקט ניט
נאָך זיין הויכן שטערן...

נאָך די הייסע קושן,
נאָך זיין פּארשייטער,

ער איז סרעמד און מיעס שוין,
ער איז איר א ווייטער...

ס'האבן צוגן בלויע
זיי צעשיידט אף שטענדיק,
זייער ליד די גרויע
האט זיך שוין פארענדיקט...

ווען אף בארגן - קעמלען
איז די זון פארשוונדן,
האט זי מיט אורעמלען
לעבן אירס פארבונדן.

ווי די נעכט צעווייען
די שוואַרק - טימער שטערן,
וועלן זיי אינצווייען
מער זיך שוין גיט קערן...

אינדערטיף נאך שטילע
טלען אלטע וונדן,
דער, וואס איז מיט מי - לייט
קרעפטיקע פארבונדן,

וועט אף אייביק מעקן
פאָדעם, וואס פארציען,
און אף פרישע שטרעקעס
זיך אַפּסני צעבלען...

בערג און בערגלעך גרינע,
וואַלקנס שפרייטן הויכן,
זיצט אזוי רעגינע
אף א בארג א הויכן...

און פון היים פון קויטיקער
הערט זי קוילעס, דאכט זיך,
עפעס ווערטער בויטען זיך
אין די וואַלקנס שוואַרצע...

פליען קוילעס היימישע,
טאַנצנדיק און קנאַקנדיק:

הרליע, גרוזיע, ליימיקע,
הרליע, הרליע, נאַקעטע!

..... אורל

.....

.....

.....

מחברת: ד"ר רחל אביב, מרכז המחקר והחינוך לגנטיקה, אוניברסיטת חיפה, חיפה 3109600

די זיצונג אין ראַט האט שוין לאַנג זיך געענדיקט,
 ראַשיק און הייס איז געגאַן דער פארנאכט;
 וויגט זיך די גרוזיע אף בערגלעך, ווי שטענדיק,
 טירלעך פארשלאָסן און לאַדנס פארמאכט, —
 די זיצונג אין ראַט האט שוין לאַנג זיך געענדיקט...

ס'האבן העכער געיאָגט דורך די פענצטער די קוילעס,
 די זיצונג פון ראַט האט געצויגן זיך לאַנג;
 בא פענצטער געלעגן איז גרוזיע א הוילע
 און נאכט האט געגלאַנצט אף די בערג, ווי א שלאַנג,
 ס'האבן העכער געיאָגט דורך די פענצטער די קוילעס...

ס'האבן לאַנג שוין אזוי ניט געהודעט די בלוטן,
 מ'האט לאַנג שוין אין ראַט ניט געשריגן אזוי:
 — „מיר ווילן ניט בלייבן אַצינד קיין בערקוטן!
 מיר ווילן ניט לאָזן! מיר ווילן ניט! לוי!“
 ס'האבן לאַנג שוין אזוי ניט געהודעט די בלוטן...

און ס'האט זיך צעטיילט די פארזאַמלונג אף צווייען:
 — „פאַרניכטן די גרוזיע! גענוג זיך געשטיקט!
 האבן פויסטן מיט קעפּ, מיט צעוויגטע געשרייען
 די ווענטלעך די פוילע פון שטיבל געוויגט,
 און ס'האט זיך צעטיילט די פארזאַמלונג אף צווייען...“

געזאגט האט א כאַפּטע: מע דאַרף זיך ניט נאַרן! ..
„ס'איז גאַרניט מיט גאַרניט, ס'איז קיין און ס'איז שפּיץ,
פאַרניכטן די גרוזיע, צעהאַקן, צעשפּאַרן,
צעקנאַקן אף פּיצלעך און בויען אַפּסנלי;
„ס'איז הייל און ס'איז פּויל און מע דאַרף זיך ניט נאַרן!“

געזאגט האט די צווייטע: „מע דאַרף זיך ניט נאַרן! ..
„מיר וועלן אָט דאָ שוין דערציען די יאָר ...
„מיר וועלן זיך האַרעווען דאָ ווי קוסטאַרן ...
„און בויען וועט שפּעטער דער יינגערער דאָר ...
„ביז עפּעס ... ביז וואס ... און מע דאַרף זיך ניט נאַרן!“

דער יאַט פון ספּאַלקאַם איז געקומען שוין שפּעטלעך,
דער יאַט פון ספּאַלקאַם האט זיי פּאַשעט דערקלערט:
— „איר דאַרפט זיך ניט גלייכן צו שטעט און צו שטעטלעך,
„די שטעטלעך וואַקסן און איר ליגט אין דרעירד!
„איר דאַרפט זיך ניט גלייכן צו שטעט און שטעטלעך! ..“

ס'איז טרוקן און פּאַשעט, געהערט און באשלאָסן:
— „די מענטשן אף אַרבעט! די הייזער — Ha choc!
א ברודיקער שווייס האט פון בערד זיך געגאַסן,
א קאַל טוט א דזשימושע: — ס'איז ווער באַלעבאַס?
ס'איז פּאַשעט און טרוקן — געהערט און באשלאָסן ...“

געלעגן איז גרוזיע אף בערגלעך צעשליידערט,
מיט וואַלקנס, ווי שמאַטעס ווי אַלטע, באַדעקט,
געשלאָפּן איז גרוזיע, נאָר טריט האבן ווייט דאַרט
די שטויבן געהויבן, די געסלעך געוועקט;
געלעגן איז גרוזיע אף בערגלעך צעשליידערט ...

ווער לויפט דאַרט,
ווער יאַגט עס,

ווער וועקט עס דעם שליאך?
סע לויפט דאָרטן
איינער,
צי ס'לויפן אַסאָך?

זיי לויפן אינצווייען
פאַרשטיבט
און פאַרשמאַכט —
דער שיקערער זשאָרזשיק,
די שיקערע
נאַכט...
שמעקט אינדערלופטן
מיט בלוט
און מיט שלאַכט...

ס'איז זשאָרזשיק געלאָפן א בייזער, א רויטער,
די האַר האבן שוואַרץ אף זיין שטערן געברענט,
אין לייב האט געדרייט און אין הארץ האט געבויטעט,
דאָרשטיק, צעביסן, צעריסן און קויטיק
האט זשאָרזשיק געפאַכט מיט די שיקערע הענט...

„איך וועל אים שוין פאַקן, איך וועל אים געפינען,
האט זשאָרזשיק צו זיך א צעהיצטער גערעדט:
„ס'וועט בלוט זיך שוין גיסן, ס'וועט יושקע שוין רינען,
„איך וועל אים געפינען, געפינען, געפינען
„דעם טאַרטער, דעם קוועטשער, דעם כונסקע פאַעט...

„ער וועט שוין מיט זשאָרזשן קיין כאַכמעס ניט טרייבן,
„גענוג שוין אף זשאָרזשיקן סטיכעס געמאכט;
„מיין קאלע האט נעכטן געלייענט און געלאַכט —
„ער וועט שוין קיין סטיכעס אף זשאָרזשן ניט שרייבן —
„אזוי האט ער שיקער געברומט צו דער נאַכט...

ווען זשאָרזשיק האט דול אין דער נאכט זיך געטראָגן,
איז בערע געגאנגען צופוס פון וואָקזאַל;
דער צוג האט פאַרשפּעטיקט, קיין פּורל, קיין וואָגן,
און ס'טאַנצן גאַר שאַטנס אָף קילבלעכע ראָגן
און ס'לויפן נאָר ווינטלעך פון נאָענטן וואַלד.

ווי שייז דאָרט אין קיעוו די קלויסטערלעך גלאַנצן,
ווי ראַשיק אין קיעוו איז אָף יעטוידער פּלאַץ,
אין האנט האט געקנייטשט זיך דער ניינקער אָנצוג,
פארבראַכט אין דער קרייז-שטאַט א טאג נאר אינגאנצן
און ס'ווערט פון די נייסן די קאַפּ אַזש צעפּלאַצט ...

וואס האט ער דערציילט אים, דער יאַט דער גרוינער,
ער האט אים געזאגט, אז ער פאַרט פון קאַווקאַז.
ס'א ליגן ... ס'א ליגן ... אוורעמל ... רעגינע,
רעגינע ... אוורעמל ... און טראַפּעלעך רינען
פון שטערן, פון באַקן אָף פינצטערער גאס ...

און ס'פּלאַנטען זיך, ס'רייסן זיך, ס'יאָגן געדאנקען ...
דאס בריוול פון בלאַנדן צום קיעווער פּאַעט ...
די הויכע טראַמווילען, די לופטיקע גאַנקעס ...
די גאַסן די לאַנגע, די ביימער די שלאַנקע ...
דער שרייבער, וואס האט ווי אין כאַלעם גערעדט ...

— „איז פאַרט אייך קיין גרוזיע און ארבעט ... און גרייט זיך ...
„געוויס וועט איר ווערן א קיעווער און גיך ...“
האט בערע געקוקט אפן דיכטערשן פליך ...
— „איר האט עפעס אייגנס ... נאך ווינציק, פארשטייט זיך ...
„געוויס וועט איר ווערן א קיעווער און גיך ...“

— „געזאגט האט מיר גאַרקיי ... (אמאל זיך צערעדט דאָרט
אין יאַסנע-פּאָליאַנע אָף ליאַוועס באַנקעט)

— ס'א שווערע פראפעטיע צו זיין א פאָעט ...
— כמ. מ. לייענט דערוויל היינען, מאַקסימען און העטען ...
סע פעלט אייך קולטור ... נאר ס'איז, כאווער, ניט שפעט ...

טעג איבער קעוו ליכטיקע בלויע,
טעג איבער גרוזיע — כמאריקער סטעפ;
פאלן אף ביימער פארדרימלטע טויען,
וויקלען זיך געסלעך אין סאַמעט אין גרויען,
געסלעך שוואַרצע, ווי פאַסיקלעך קרעפ ...

בערע גייט דורך געסלעך קילע,
גייט פארקלערט, נאָר פלוזלינג זעט ער:

שפאנען שטאנגען הויכע, שטילע
שטאנגען, נאָקעטע, אָן בלעטער ...

שפאנען שטאנגען רייען לאַנגע,
ווערן טונקלע ווינקלען העלער,
אף די פלייצעס טראָגן שטאנגען,
ווי די הוטן, גרינע טעלער ...

דורך די געסלעך, דורך די ראָגן
לאנגע סטענגע-שטאנגען דרייט זיך,
און, ווי פאַקלען, שטאנגען טראָגן
לאַמפן גלעזערנע אף פלייצעס ...

טרייסלען שטאנגען מיט די דראָטן,
לאַמפן פינטלען מיט די אויגן,
גאסן, געסלעך, אלע האט מען
מיט עלעקטריש דראָט פארצויגן ...

בערע גייט פון גאס צו געסל,
אויגן זיינע נייקייט שלינגען.
ווען דער טרויער זאל ניט פרעסן —
וואלט ער שוין געוויס געזונגען:

יאָלקעס, פאַלקעס, שטעקעלעך,
סטויפטשיקלעך אָן שיד,
סטויפטשיקלעך אָן זעקעלעך
גייען, גייען גיך ...

קעלישאַקלעך שוואַרצינקע
גיסן שוואַרצן וויין,
טראָגן סטויפעס האַרציקע
שיסעלעך מיט שניין ...

וואס האט ער זיך פלוצים פאַרקוקט אף די שטאַנגען?
... רעגינע ... אַוורעמל ... דער קעווער פאַעט ...
זיין טעכטערל שלאַפט אין דער פּיכטער זעמליאַנקע ...
און ס'רוען די גאַסן און ס'כראַפּען די גאַנקעס ...
... אַוורעמל ... רעגינע ... די רוישיקע שטעט ...

געענדיקט די שטאָט און געענדיקט די רייען —
אַט דאס איז דער לעצטער, דער לעצטינקער שטאַנג.
זיי וועלן, די שטאַנגען, קיין גרוזיע ניט גיין?
זיי וועלן אַט דאָ טאַקע בלייבן שוין שטייען?
אַט דאָ איז א סאָף, צי זיי זיינען אין גאַנג? ..

וואס האט ער זיך ווידער פאַרקוקט אף די שטאַנגען,
וואס האט ער זיך ווידער פאַרקלערט און ער שטייט,
פון שטעטל אַוועק און אַהיים ניט דערגאַנגען ...
געוויס וועלן מאַרגן דערטראָגן זיך קלאַנגען
... רעגינע ... אַוורעמל ... פאַר סאַנים א פרייד ...

ער זעט שוין, ער זעט, ווי די שמייכלעך יאָגן,
די קלאַנגען אין גרוזיע... קלאַנגען אסאך,
זשמענקעלעך קלאַנגען פון שטיבלעך זיך טראָגן...
ער וועט שוין פאַרבלייבן אָט דאָ ביזן טאָגן,
ביז ס'וועלן די שכינים ארויס אָפן שליאָך...

באווייזט זיך א שניין אין א ווייטער כאלופע...
— „ס'האט לייקע געהאט פון איר טאטן א קינד,
„אף יידיש א פעלץ און אף רוסיש — א שובע,
„האט מען געפונען דאס קינד אין א טרובע...
„דערמאנט זיך דאס לידל, וואס גרוזיע זינגט...

געקומען צום בריק איז שוין בערע א מידער,
געזעסן איז בערע לעם בריק און געשטומט,
דער קאָפּ איז געלעגן אף אים א צעגליטער,
פון האַרצן פון מידן געשפּאַרט האבן לידער —
האט בערע זיך פלוצים אין שטילקייט צעברומט...

„געבוירען האט מיין מאָהעמע מיטך אין בלאָוואָטע,
„אין שטיהיבעלע הין קלייוויינעם אויעפן באַוואַרג,
„געווייזען היו א שיהעקער מיין טאוואָואטע,
„מיין מאָמע האט געהאוואָט א קרוהם אין מאַוואַרק...

„געוואָעקסן כ'בין א באַוועכער א לאוואוואנגער,
„מ'האט גערופען מיטך אין גרוהויע דער נאַוואַר...
„א מאָעל פאַרענאעכט ביווין איעך זאך מיט געוואוואנגען
„שפּאַצירן היען שוואַרץ-טהעהעמער בולוואַוואַר...

„געלאָעפן היו א מהידעלע פוען גרוהווי,
„א מעהידעלע שיייוויין וויע גאַהעלד...
„צעוועפעלעך שוואַהאַרצינקע, א צעצענע בלווועזע
„האב איך זי פאַר א ווייהיבעלע געוואָעלט...

„מיין ווייניבעלע אוי עאיז פון מיער אנטלאָהאַהאפן,
„זי וועל ניט קיינען שיעקהער פאָער קיין מאַוואָן,
„זי האָעט זיך מיט אַן אַרבעטער געטראָעפן,
„און איעז מיט היים אַנטלאָעפן מיטן באַוואָן ...

„איך האַעב א י עוויי א גריעסעלע באַקווווווומען,
„וואס עזאָל איעך אוי טוווון מיטן קעהענד ? ..
„זי לעוועבט שוין מיטן שנייהידערל אַוורוהוהומען,
„א גריעסעלע האָ ווהיי איז מיער און ווהענד“ ...

וואס האט ער זיך פלוצים באַנאַכט דאָ צעזונגען ?
וואס טוט ער באַנאַכט דאָ אליין אָפן בריק ?
דער זייגער פון שטאַט האט שוין דריי מאָל געקלונגען,
האט פלוצים א ברען געטאַן נאַכטישער הונגער,
איז גייען אין גרוזיע, צי גייען צוריק ?

וואס פלאַנטעט זיך ווידער, וואס לאַנג איז פאַרגאַנגען ?
... רעגינע ... אַוורעמל ... דער קיעווער פאַעט ...
וואס האבן זיך אָפגעשטעלט לויכטנדע שטאַנגען
אַט דאָ בא דעם בריק, בא דעם קרומען און לאַנגן ...
וואס שווינגן די בערגלעך ? ס'איז פרי, צי ס'איז שפעט ?

האט בערע געקוקט אף די שטאַנגיקע רייען,
געקוקט אף די בערג, אָפן בריק אזוי לאַנג ...
„זיי וועלן, די שטאַנגען, קיין גרוזיע ניט גייען ?
„זיי וועלן אָט דאָ טאַקע בלייבן שוין שטייען ?
אַט דאָ איז א סאָף, צי זיי זיינען אין גאַנג ?

... נאָקעטע פֿלעצער און געסלעך ...
 אלטע זעמליאַנקעס ניטאָ שוין ... ניטאָ שוין ... פֿאַרשוונדן ...
 שטייט נאָר אַ קופּקעלע הייזלעך, ווי ליידיקע פעסלעך,
 און וואַרטן, מע זאָל זיי צעצינדן ...

... קופּעס מיט ליים און מיט זאַמד און מיט ציגל,
 דאס האבן גרוזינער די אייגענע כאַטקעס צעוואָרפן, פֿאַרברענט
 שוין,

סטויפטשיקלעך לעצטע זיך וויגן,
 זיך הוידען,
 ווי שיקערע מענטשן ...

אלע טאָג פון גאנצפרי גייען פֿלאַמען צום הימל,
 דאס ברענען די לעצטע, די בעטלערשע הויפן,
 ס'פֿאַרן לעצטע מיטפֿאַכעס ארויס קיין שוואַרץ-טימע,
 די לעצטע
 אנטלויפן ...

אלע טאָג פון פֿאַרטאָג הערט מען זעגן און העקעלעך קלינגען,
 ס'רעשט זיך אין פֿלאַמען די בלוילעכע ראָד פון לעוואָנע,
 און ס'פֿלאַטערן פֿלאַמיקע צונגען,
 ווי פֿאַנען ...

אף א בערגעלע מיסט שטייט דער „רעבע“ און קוקט, ווי די
היזלעך פארשוונדן

און זעט: אף א בערגעלע פראווען צוויי הינטלעך א פריילעכע
כופע ...

ער שטייט נאך, דער „רעבע“, און האַפט, ס'וועט געשעען א וונדער
און ס'וועלן נאך אופשטייען וידער די פוילע כאַלופעס ...

אַט שטייט נאך א שטיבל און וואַרט, מע זאָל קומען מיט לאַמען ...
א סרייפע אף כורוועלעך לעצטע, א שטורעם, א ווינט שיק!
ווער ווינט דאָרט אין שטיבל, וואס ברענט ניט? מע ווייסט ניט
זיין נאָמען,

מע ווייסט, אז סע ווינט דאָרט דער לעצטער אין קאַנט
קאטערינשטיק ...

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

אף א בעטל, ווי א מיטע, ליגט דער ארטער אף דער עלטער,
קומען בעהדיקע כאַלוימעס —
ווערט נאך קעלטער ...

וואס כאַלוימעס? ווען כאַלוימעס? אזא היץ א פּיכטע בראַט אים,
צינדט די שלייפן,
ברייט אין גאַרגל,
סטײַעט ניט קיין אַטעם ...

אין א ווינקל שטייט צעריסן, שטייט צעפליקט די קאטערינקע
אין א ווינקל ...
און דאס פעלכל פון דער מאלפע, פון דער טאנצנדיקער מאלפע
פון דער פלינקער
אין א ווינקל ...

עך, אמאל האט ער געדרייט
און עך, אמאל האט ער געזונגען
אין א ווינקל,
פלעג מען עפענען די פענצטער
און די קאפקעס פלעגן קלונגען,
ס'פלעגן קינדער אים בארינגלען
אין א ווינקל ...

האט דאס מאלפעלע געשפרונגען, האט דאס פאפקעלע געטראפן
אין א ווינקל ...
און די טעג זיינען געלאפן
אין א ווינקל ...
.....

אויסגעווען בא אים אין מויעך, ווי א ציל און ווי א טרוים איז,
קומען בערדיקע כאלוימעס ...

קריכט אין קאפ דאס אלטע ליד:
„אוי שומיעל פאזשאר מאסקאווסקי ...
קיינער קומט אצינד ניט פרעגן:
„זאג מיר, טייערער, וואס שלאפטסטו? ..“

אף דער עלטער שלאפט זיך מערער,
יאָרן שווערע ...

בא דעם פענצטער שטייט א ביימל, טרוקענען די לעצטע וויינשל,
און זיין טעכטערל רעגינע קומט אפילע ניט אריין שוין...

איינמאל האט ער זי געזעען,
דורכן פענצטערל געזעען
דאָרט, וווּ מיידלעך בא די טישן
זיצן אויסגעזעצט און נייען...

אָפן טיש זיינען געפאלן אירע אייגעלעך די גרויע,
ס'איז איר טאטע א שאַרמאַנשטיק,
איז איר ...
עפּשער ...
א ביזאָיען...

ער האט נאָר געוואָלט אריינגיין,
האט ער נאָר געוואָלט איר זאָגן:
ער איז אלט שוין ...
ער איז קראַנק שוין ...
איז אים שווער די יאָרן טראָגן ...

נאָר דער היטער איז געשטאנען אין א שוואַרצן פעלץ א שווערן
און געזאגט אים:
— „ווען מע אַרבעט, טאָר מען, ברודערקע,
ניט שטערן! ...“

ליגט דער אלטער אף דער עלטער, זעט ער:
פונעם וויינשלאַבויים באַם פענצטער
שיטן זיך
די לעצטע
בלעטער ...

ווי אין כאַלעם: איבער שעטער, איבער ברייט
פליען אָפּ פון זיינע ציכן אלע אלטע בלויע קווייטן...

בלויע קווייטן ...

יוגנט ...

ליבע ...

אוצ היץ די שליפן בריט אים און זי מאטערט און סע פיבערט ...

וואס איז אים געווען דאָ ווינציק?

וואס האט אים געשלעפט אַהינצו?

צו זיין ווייבעלע אין כאַטע,

אז דער גאַנעו דער קודלאַטער

מיטן בלאַטער אף די ליפן

זאָר אים אָפּזעצן די ריפן ...

נאָר ס'איז גאַרניט ... ס'האט די שפיל זיך שוין געענדיקט,

ס'איז ערשט איינעכטן געווען דא

מיכל מעניעס ... און דערציילט אים ... אז סע שמועסן די

„בערקוטן“

וועגן זשאַרושיקן ניט גוט ...

דער סיפאָן האט זיך צעגאַסן אין זיין מאַרד און אין די בלוטן

און קאַפּוט ...

— „איצטער ליגט דער מאַכער, הערסט?

אז סע שטינקט פאַר זיבן ווערסט ...

.....
.....
.....
.....
.....

אף די ווענט זיינען צעהאנגען שוואַרצע שמאַטקעלעך פון אומעט ...

אינעם כאַלעם זיינעם זעט ער:

ווי אף שליאכן פון שוואַרץ-טימע,
ווייט דאָרט, ווייט דאָרט,
פון די געסעלעך די נאַקעטע
טוט א הויב זיך א געביידע,
אזא מויער, אזא הויכער מיט מאַשינעס א געפאַקטער,
טוט א ריס זיך ...

יאָ, דאס-איז ער! אָ, דאס איז ער!
דעמלט ... דעמלט ... ניט פאַרגעסן ...
זי ... רעגינען ... שטייען ... פּרעסן ...

טוט א הויב זיך די געביידע, אזא הויכע, אזא נייע,
טוט א שפּאַן מיט טראַט מיט בייון איבער גאַסן, ווי א כאַיע ...

אַטאָ שווימט זי,
אַטא קריכט זי,
אַטאָ פליט זי ווי א פויגל,
ווי א פויגל, ווי א כאַיע!
וויפּל ברענענדיקע אויגן!

שאַרפע ציינער, ווי קינזשאַלן ...
און די כאַיע רוקט זיך, רוקט זיך,
און שוואַרץ-טימע
און די גרוזיע

פאַר דער שוואַרצער כאַיע בוקט זיך ...

אַטא איז זי! אטא איז זי!
אַטא שטייט זי מיט די נעגל,
אַטא גייט זי שוין אף גרוזיעס
קרומע אויסגעדרייטע וועגן ...

אָ, וואס לויפן זיי, די כאַטעס, אינדערהויך
מיט פלאמען שלאַנקע,
און וואס טראַכקען זיי, די כאַטעס, ווי צעיושעטע טאַטשאַנקעס?
.....

אוי, ווו זיינען די זעמליאנקעס?
פלעצער גלייכע...
פלעצער פרייע...
אף דער גרוזיע דער גאנצער ליגט און אָטעמט שווער די כאַיע..
שוואַרצע כאַיע...

קליינע שטיבעלעך די לעצטע
דרייען זיך, ווי קאטערינקעס,
דרייען זיך ארום דער כאַיע
און זיי טאַנצן און זיי ווינקען...
פלאַמען... פונקען...
און פאַרזונקען...

ברענען אויגן באַ דער כאַיע,
ווי קינזשאַלן גלאַנצן ציינער,
און די כאַיע שליינגט זיי אלע,
ניט געבליבן איז שוין קיינער...

טוט א קוויטש דער קאטערינגשטיק
פון דער היץ, וואס אים צעברענט האט:
— „לאַמיר... לאַמיר... וועמען? .. ווהינן-זשע?“
ס'האבן יאָרן אים געפענטעט...

און א קעלכל טוט א צי אים...
... פליען? (פליען?) פליען? (פליען?)
ס'טליט די פוילקייט, ס'ברענט די הויט...
„דאָ איז אויסוועג דיינער — טויט!..“

לעם זיין פענצטער א פאַרוויאָנעטס שטייט דאס לעצטע דינע
ביימל...
פון דער כאַיע גייען רויכן, ווי פון טויזנטער קוימענס...

רייכן שווארצע און געדיכטע ... שווארצע כאיע ווו אוועק איז?
אויגן פינטלען, ווינקען, פינקלען: זע נאָר, זע נאָר איבער
שטרעקעס

בריקן לאנגע, הויכע מויערס, זון און בערג און סעדער גרינע,
א פאָבריקל, גרויעס קינדער ... און ... אינמיטן שטייט ...
רעגינע! ..

טוט א פלי פון אַרט דער אַלטער,
עפעס האט געטאָן א בריי אים,
און אף אייביק צוגעשלאָסן
האט ער זיינע גרייזע וויעס ...

ליגט דער אַלטער אף דער עלטער אינעם שטיבל אינעם אַרטן ...
קום, רעגינע, קום, גרוינער,
לאַמיר גיכער אים באַהאלטן!

.....
.....
.....
.....

סטאַפ!
גענוג

כאַלוימעס קראַנקע!

אַט די ווינקלען היילט און שפאנט
א געניטע, פעסטע האנט! ..

בערגלעך, סייטקעס און זעמליאַנקעס ...
גרויזע!

גרויזע!

גרויער קאנט!

